

Marginalisering 1990-1994

Olaf Ingerslev & Lisbeth Pedersen

København 1996
Socialforskningsinstituttet
96:19

Marginalisering 1990-1994

Forskningsleder: cand.polit. Niels Ploug

Forskningsgruppen om velfærdsstat og økonomi

Sekretærarbejdet er udført af overassistent Lillian Eckardt

ISSN 1396-1810

ISBN 87-7487-549-3

Tilrettelæggelse: Ninna Falkesgaard efter principiayout af Bysted Design A/S

Sats: Socialforskningsinstituttet

Omslagsfoto: Jakob Lautrup/GEUS

Oplag: 1.000

Trykkeri: Holbæk Center-Tryk A/S

Socialforskningsinstituttet

Herluf Trolles Gade 11

1052 K

Tlf. 33 48 08 00

Fax 33 48 08 33

Socialforskningsinstituttets publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden. Skrifter, der omtaler, anmelder, henviser til eller gengiver Socialforskningsinstituttets publikationer, bedes sendt til instituttet.

Forord

Langtidsledigheden er steget siden midten af 1980'erne. Det har skærpet opmærksomheden på den gruppe af ledige, der har en så yderlig placering på arbejdsmarkedet, at de er truet af udstødning. Denne gruppe betegnes ofte som de marginaliserede. Det er gennem de senere år blevet diskuteret, om vi har et marginaliseringsproblem af betydning på det danske arbejdsmarked. Det afhænger både af, hvor mange der kan siges at være marginaliseret og af deres mulighed for at vende tilbage til arbejdsmarkedet.

Marginalisering har tidligere været analyseret af bl.a. Socialkommissionen, Kommissionen for fremtidens beskæftigelses- og erhvervsmuligheder samt af Finansministeriet. Disse analyser dækkede perioden fra starten af 1980'erne til starten af 1990'erne. I nærværende undersøgelse bringes marginaliseringsanalysen frem til 1994. Undersøgelsen ser nærmere på spørgsmålene om, hvor mange der er arbejdsmarkedsmarginaliserede, de marginaliseredes mulighed for at komme i beskæftigelse samt på, hvilke grupper der har været mest ramt af langtidsledighed. Desuden foretages en analyse af, hvor lang tid der går, før de ledige kommer i beskæftigelse.

Nærværende rapport er forfattet af konsulent, cand.polit. et stat. Olaf Ingerslev og seniorforsker, cand.polit. ph.d. Lisbeth Pedersen. Undersøgelsen er den første, som udnytter Socialforskningsinstituttets Socialforskningsregister på Danmarks Statistik. Undersøgelsen er igangsat efter aftale med Erhvervsministeriet, som også har bidraget til finansieringen.

København, oktober 1996

Jørgen Søndergaard

Indhold

Kapitel 1	
Sammenfatning	7
Indledning	7
Tidligere marginaliseringsanalyser	8
Arbejdsmarkedstilknytning i årene 1990 til 1994	11
Mobiliteten mellem arbejdsmarkedsgrupeerne	14
Fra ledighed til beskæftigelse	17
Konklusion	19
 Kapitel 2	
Tidligere marginaliseringsanalyser	21
Omfanget af marginalisering	22
Marginaliseringens persistens	29
Hvem er de marginaliserede?	31
 Kapitel 3	
Arbejdsmarkedstilknytning i årene 1990-1994	37
Datagrundlaget	37
Gruppering af befolkningen	38
Udvikling i marginaliseringen 1990-1994	41
Fordelingsmæssige aspekter af væksten i marginaliseringen 1990-1994	45
Marginalisering 1982-1994	52
Følsomhedsanalyser	54
 Kapitel 4	
Mobilitet mellem arbejdsmarkedsgrupeerne	57
Gruppering af de 18-48-årige	57
Den fremadrettede udvikling for arbejdsmarkedsgrupeerne i 1990	58
Rekrutteringen af arbejdsmarkedsgrupeerne i 1994	60
Sammenfatning af mobilitetsanalyserne for de 18-48-årige . . .	62
Mobilitetens sammenhæng med køn, alder og uddannelse . . .	63
En erhvervsanalyse	67
 Kapitel 5	
Fra ledighed til beskæftigelse	71
Samtlige ledige	73

Mænd og kvinder	75
Fire aldersgrupper	76
A-kasser og uddannelse	78
Sammenfatning	80
Litteratur	83
<i>Socialforskningsinstituttets udgivelser om mobilitet på arbejdsmarkedet, arbejdsstyrken og løndannelse</i>	85
<i>Socialforskningsinstituttets udgivelser siden 1.1.1995</i>	89

Sammenfatning

Indledning

I første halvdel af 1990'erne var mere end hver fjerde i arbejdsstyrken berørt af ledighed. Ledigheden var imidlertid ikke lige fordelt på de ledighedsberørte. Hovedparten havde korte ledighedsperioder, mens en noget mindre del havde meget lange ledighedsperioder.

De korte ledighedsperioder er ikke uproblematisk. De vil betyde indkomstusikkerhed for de ledighedsberørte, og arbejdskraftressourcer går tabt for samfundet. De lange ledighedsperioder er dog betydeligt mere bekostelige for den enkelte og for samfundet. Det skyldes både, at lange ledighedsperioder medfører større menneskelige og sociale problemer, og at det kvalifikationstab, der følger af lang tids ledighed, kan gøre det vanskeligt at vende tilbage til arbejdsmarkedet.

I de perioder, hvor ledigheden er steget mest, er der samtidigt sket en stigning i ledighedsperiodernes længde. Den kraftige stigning i ledigheden siden 1987 har derfor skærpet opmærksomheden på gruppen af langtidsledige.

De personer, der forbliver ledige gennem meget lange perioder, betegnes ofte som marginaliserede fra arbejdsmarkedet, fordi deres arbejdsmarkedsplacering er så yderlig, at de er truet af udstødning. Forskere, embedsmænd og politikere har gennem de sidste år diskuteret, om vi har et marginaliseringsproblem i Danmark. Denne debat har både handlet om niveauet og udviklingen i antallet af marginaliserede og om de marginaliseredes mulighed for at vende tilbage til arbejdsmarkedet.

Denne rapport indledes i kapitel 2 med en gennemgang af de senere års mest fremtrædende marginaliseringsanalyser. I disse analyser er udviklingen i marginaliseringen belyst frem til 1991. Kapitel 3 og 4 bringer marginaliseringsanalysen frem til 1994,

hvortil der nu findes tilgængelige data. Endelig præsenteres i kapitel 5 en analyse af afgang fra ledighed fra slutningen af 1993 til slutningen af 1995.

Tidligere marginaliseringsanalyser

Marginaliseringsproblemet omfang og udvikling har tidligere været analyseret af bl.a. Socialkommissionen, Kommissionen for fremtidens beskæftigelses- og erhvervsmuligheder (også kaldet Velfærdskommissionen) og Finansministeriet. I disse analyser betegnes personer som marginaliserede, når de gennem en fler-årig periode har haft en meget begrænset eller ingen tilknytning til arbejdsmarkedet.

Analyserne foretages med udgangspunkt i en opdeling af personer i den erhvervsaktive alder i gensidigt udelukkende grupper med varierende arbejdsmarkedstilknytning. Populationsafgrænsningerne er imidlertid ikke ens. Socialkommissionens analyse, der alene sigtede mod den såkaldte midtergruppe i befolkningen, omfattede de 25-59-årige, mens de to øvrige analyser også omfattede de yngre og de ældre aldersgrupper i arbejdsstyrken. Det medfører meget naturligt, at både kernearbejdskraftgruppen, med stabil tilknytning til arbejdsmarkedet, og marginalgruppen bliver mindst hos Socialkommissionen.

Dertil kommer, at arbejdsmarkedsgupperne blev defineret forskelligt. Særlig centralt for analyseresultaterne er definitionerne af den såkaldte kernearbejdskraftgruppe og på gruppen af marginaliserede. I Socialkommissionens analyse var der således et strammere krav til kernearbejdskraftgruppen¹⁾, idet personer i denne gruppe maksimalt måtte have en ledighed på 10 pct. i 2 ud af tre år, mens de to øvrige analyser satte grænsen ved 15 pct.'s ledighed. Ligeledes var kravet til marginalgruppen²⁾ strammere i Socialkommissionens analyse. Personer i marginalgruppen havde

1) I analysen kaldet de fuldt selvforsørgede.

2) Kaldet de passivt forsørgede.

således en ledighedsgrad på 0,8³⁾ i to ud af tre år i Socialkommissionens analyse, mens Velfærdskommissionens og Finansministeriets analyser brugte en ledighedsgrad på 0,7 pct. Der var yderligere forskel mellem Velfærdskommissionens og Finansministeriets analyse, idet Velfærdskommissionen målte de marginaliseredes ledighed inden for hvert år i en treårig periode, mens Finansministeriet betragtede den gennemsnitlige ledighed over en treårig periode.

Disse forskelle i definitioner medførte betydelige niveauforskelle i det målte antal af personer i marginalgruppen. Således fandt Socialkommissionen, at marginalgruppen steg fra 60.000 i 1983 til 97.000 i 1989, mens Finansministeriet for samme periode fandt en stigning fra 80.000 til 92.000. Velfærdskommissionen fandt, at antallet af marginaliserede lå uændret på 161.000 mellem de to tidspunkter⁴⁾. Frem til 1991 finder Finansministeriet en stigning i antallet af marginaliserede til 103.000 og Velfærdskommissionen en stigning til 203.000⁵⁾.

Analyserne viste derimod samstemmende, at kernearbejdskraftgruppen steg fra 1983 til 1989 og derefter faldt frem til 1991, samt at marginalgruppen steg gennem lavkonjunkturperioden efter 1986.

Da det registerbaserede datamateriale på analysetidspunktet kun har data frem til 1991, stopper både Velfærdskommissionens og Finansministeriets analyser i dette år. Begge analyser suppleres med et skøn over udviklingen i antallet af marginaliserede frem til 1994. På baggrund af den negative konjunkturudvikling skønner Finansministeriet, at antallet af marginaliserede vil stige (svarende til 37.000 personer) fra 1991 til 1994, og Velfærdskommissionen, at det stiger med 23 pct. svarende (til 47.000

3) Det vil sige, at de skulle have været ledige i 10 måneder om året.

4) Forskellen mellem Socialkommissionens analyse og de to øvrige må som før nævnt også tilskrives populationsafgrænsningen.

5) Socialkommissionens analyse indeholder ikke oplysninger for 1991.

personer). I den her foreliggende undersøgelse beregnes antallet af marginaliserede for perioden efter 1991 på de registerdata, der nu foreligger. Beregningerne foretages med udgangspunkt i Velfærdskommissionens definitioner af arbejdsmarkedsgrupperne. Dermed er der ikke taget stilling til, hvilken af definitionerne af marginalgruppen der er bedst. Grunden til, at Velfærdskommissionens definition er valgt, er dels et ønske om at ajourføre disse beregninger, dels ønsket om at kunne følge udviklingen over en 14-årig periode fra 1982 til 1994.

Hvorvidt der findes et marginaliseringsproblem i Danmark afhænger ikke alene af antallet af marginaliserede, men også af mobiliteten mellem de forskellige arbejdsmarkedsgrupper. Selv om marginaliseringsmålet i sig selv rummer en høj grad af fastlåsning i en position som langtidsledig, må marginaliseringsproblemet siges at være større, jo vanskeligere det er at bevæge sig væk fra en position som marginaliseret og over mod en mere stabil tilknytning til arbejdsmarkedet. Socialkommissionen, Velfærdskommissionen og Finansministeriet finder alle, at der er forholdsvis ringe sandsynlighed for at bevæge sig direkte fra en position som marginaliseret til en position i kernearbejdsstyrken, men der er uenighed om graden af fastlåsning i en position som marginaliseret. Socialkommissionen og Velfærdskommissionen finder således, at marginalgruppen er ret stabil, mens Finansministeriet peger på større muligheder for at bevæge sig ud af gruppen over en årrække.

Hvorvidt de marginaliserede har mulighed for at vende tilbage til en mere stabil tilknytning til arbejdsmarkedet afhænger i vid udstrækning af konjunkturudviklingens betydning for udviklingen i antallet af marginaliserede. Både Socialkommissionen og Velfærdskommissionen finder, at kernearbejdskraften er mindre følsom over for konjunkturudviklingen end marginalgruppen. Dog finder begge analyser, at tilgangsraten til marginalisering er mere konjunkturfølsom end afgangsraten. Velfærdskommissionen peger derfor på, at der findes en skraldeeffekt, der medfører en trendmæssig stigning i marginalgruppen over tiden. I mod-

100% i
7297

→ sætning hertil mener Finansministeriet, at den samlede ledighed påvirker størrelsen af marginalgruppen symmetrisk hen over konjunkturerne, således at den gennemsnitlige sandsynlighed for at blive en del af marginalgruppen under en lavkonjunktur er lige så stor som den gennemsnitlige sandsynlighed for at komme ud af gruppen under en efterfølgende højkonjunktur.

Mens der i de tre nævnte analyser er nogen uenighed om marginaliseringsproblemet, er der større konsensus om, hvem der rammes af marginalisering. Alle analyser peger således på, at det er personer uden en kompetencegivende uddannelse, der har størst risiko for at blive marginaliserede og mindst chance for at komme tilbage i stabil beskæftigelse, når de er blevet marginaliserede. Desuden er hovedparten af de marginaliserede kvinder, ligesom der er en overvægt af personer med mindre etablerede familieforhold. Hvad angår den aldersmæssige fordeling peger Velfærdskommissionen på, at tyngde af marginaliseringsgruppen findes i aldersgruppen 18-35-årige.

→

En opdeling af de marginaliserede på køn, alder og uddannelse giver selvsagt ikke en fyldestgørende beskrivelse af de marginaliserede. En nyere spørgeskemaundersøgelse (Finansministeriet, 1995b) peger på, at de marginaliserede er en sammensat gruppe af personer med forskellige årsager til at have en yderlig placering på arbejdsmarkedet og forskellige muligheder for og ønsker om at få en mere stabil tilknytning til arbejdsmarkedet. Det er imidlertid endnu ikke muligt at give en tilstrækkelig god kvalitativ beskrivelse af de marginaliserede og dermed heller ikke af marginaliseringsproblemet omfang og karakter.

Arbejdsmarkedstilknytning i årene 1990 til 1994

Formålet med denne nye analyse af marginalisering er først og fremmest at videreføre beregningerne af marginaliseringens omfang og udvikling. Analyse er gennemført ved brug af Socialforskningsregisteret, der er oprettet på Danmarks Statistik af Socialforskningsinstituttet. Registeret indeholder oplysninger om sociale forhold og arbejdsmarkedsforhold for hele den danske

befolkning over en 8-års-periode og foreligger p.t. fuldt opdateret for perioden 1988 til 1994. På nogle områder er registeret ført frem til 1996. Marginaliseringsanalysen kan på nuværende tidspunkt føres frem til 1994.

På grundlag af Socialforskningsregisteret foretages en opdeling af de 18-66-årige i fem grupper. Der benyttes her samme gruppering som i Velfærdskommissionen, hvilket vil sige, at der foretages en opdeling i kernearbejdsstyrke, de løst tilknyttede til arbejdsmarkedet, marginalgruppen, de permanent offentligt forsørgede og de alternativt forsørgede. Grupperingen bygger på ledighedsoplysninger over en treårig periode i den forstand, at personernes gruppeindplacering i fx 1990 sker ud fra arbejdsmarkedstilknytningen for 1988-1990. Det overordnede princip i opdelingen er, at personer i kernearbejdsstyrken er ledige højst 8 uger om året, mens personer i marginalgruppen er ledige mindst 36 uger om året. Midt mellem disse to grupper findes "de løst tilknyttede". Derudover består gruppen af permanent offentligt forsørgede af personer på førtidspension eller efterløn, mens den resterende gruppe, der hverken er lønmodtagere, selvstændige eller offentligt forsørgede, betegnes som alternativt forsørgede. Denne gruppe består hovedsageligt af studerende og hjemmegående husmødre.

Analysen på Socialforskningsregisteret viser, at der i perioden fra 1990 til 1994 er sket store forskydninger i antallet af personer inden for de fem arbejdsmarkedsgrupper. Som følge af en befolkningsstigning og en stigning i erhvervsfrekvensen steg antallet af personer i den erhvervsaktive alder med 107.000 i analyseperioden. Samtidig falder kernearbejdskraftgruppen med 54.000 personer. De tre grupper på varierende grad af offentlig forsørgelse steg derfor tilsammen med 161.000. Hovedparten af stigningen faldt på marginalgruppen, der blev forøget med 77.000 personer, mens de resterende var mere ligeligt fordelt på de løst tilknyttede og de permanent offentligt forsørgede. Der skete således en stigning i antallet af marginaliserede fra 1990 til 1994 på 43 pct. inden for samme periode, hvor væksten i den

registrerede ledighed var på 26 pct. Stigningen i antallet af marginaliserede er særlig kraftig i perioden fra 1990 til 1993, mens der kun er en svag stigning fra 1993 til 1994. Når faldet i ledigheden fra 1993 til 1994 ikke slår igennem på marginalgruppen, skyldes det bl.a., at marginalgruppens størrelse bestemmes ud fra oplysninger for årene 1992 til 1994.

Med udgangspunkt i forholdsvis summariske registeroplysninger kan det være vanskeligt at vurdere, hvorfor marginalgruppen stiger så meget kraftigere end den registrerede ledighed. Et fingerpeg om, hvor man skal søge forklaringen, kan man få ved at undersøge, hvordan gruppen af marginaliserede er sammensat med hensyn til køn, alder og uddannelse, samt hvordan denne sammensætning har ændret sig fra 1990 til 1994.

Analysen på Socialforskningsregisteret viser, at der både for mænd og kvinder er sket en nedgang i den andel, der er beskæftiget i kernearbejdsstyrken, men at nedgangen er relativt kraftigst for mændenes vedkommende. Dette udviklingstræk står i modsætning til udviklingen i 1980'erne, hvor Socialkommissionen fandt, at især kvindernes arbejdsmarkedstilknytning var negativt påvirket af konjunkturudviklingen.

Arbejdsmarkedsgruppernes alderssammensætning er forandret væsentligt fra 1990 til 1994. Sammenlignet med de øvrige aldersgrupper har en større del af dem under 30 år formået at bevare en plads i kernearbejdsstyrken. Samtidig er stigningen i antallet af marginaliserede mindre for de unge end for den ældre gruppe (når der ses bort fra de over 60-årige). Tidligere undersøgelser (fx Socialkommissionen, 1992) har vist, at de unge, der står over for at skulle finde deres første job, er en særlig sårbar gruppe under en konjunkturedgang. Det er derfor overraskende, at de synes at klare sig godt under lavkonjunktoren i begyndelsen af 1990'erne. Det kan være et udtryk for, at arbejdsmarkedsindsatsen over for denne gruppe har virket. Derimod synes gruppen af 51-60-årige i langt højere grad end tidligere at være yderligt placeret på arbejdsmarkedet.

Andelen af permanent offentligt forsørgede er steget inden for alle aldersgrupper. Her er specielt de over 60-åriges andel steget, hvilket skyldes, at de i stigende udstrækning vælger at gå på efterløn eller førtidspension i stedet for at være registreret som ledige. Samtidig er denne gruppes andel af kernearbejdsstyrken faldet markant i analyseperioden. I 1994 var således færre end hver fjerde i denne aldersgruppe i kernearbejdsstyrken.

Som i andre analyser ser man også her, at personer uden en kompetencegivende uddannelse klarer sig dårligst på arbejdsmarkedet. For perioden fra 1990 til 1994 er andelen af marginaliserede dog steget inden for alle uddannelsesgrupper. Man må derfor som Velfærdskommissionen konkludere, at uddannelse reducerer sandsynligheden for marginalisering, men ikke er nogen sikring.

Som det også fremgik ved sammenligningen af de tidligere marginaliseringsanalyser, afhænger niveauet i antallet af marginaliserede af, hvordan gruppen afgrænses. I nærværende undersøgelse er der forsøgt med to alternative beregninger, hvor marginalgruppen henholdsvis indsnævres ved en frasortering af kon-tanthjælpsmodtagerne og udvides ved at lempe ledighedskravet, således at gruppen indeholder personer, der har haft et halvt års ledighed i 2 ud af 3 år. Disse afgrænsninger af marginalgruppen ændrer størrelsen væsentligt, men man ser ved alle tre afgrænsninger en kraftig stigning i marginalgruppen fra 1990 til 1993. Fra 1993 til 1994 er stigningstakten i antallet af marginaliserede påvirket af definitionen af gruppen.

Mobiliteten mellem arbejdsmarkedsgrupperne

De tidligere marginaliseringsanalyser gav som før nævnt ikke entydige resultater med hensyn til de marginaliseredes mulighed for at få en stabil tilknytning til arbejdsmarkedet. Med Socialforskningsregisteret som udgangspunkt har vi også i nærværende analyse set nærmere på mobiliteten mellem arbejdsmarkedsgrupperne fra 1990 til 1994. Analysen er begrænset til de 18-48-årige, hvilket betyder, at der fokuseres på en aldersgruppe, der

ikke er begyndt at trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet på grund af alder. En sådan populationsafgrænsning medfører, at niveauet i antallet af marginaliserede falder med lidt mere end 50.000. Det medfører også, at marginalgruppen stagnerer fra 1993 til 1994.

Analyserne viser, at kernearbejdsstyrken er en meget stabil gruppe. Hele 84 pct. af dem, der var i kernearbejdsstyrken i 1990, var fortsat i gruppen i 1994. Kun en meget lille del på 2-3 pct. var overgået til marginalgruppen, mens hovedparten af de øvrige var blevet løst tilknyttet arbejdsmarkedet.

De løst tilknyttede er en sammensat gruppe bestående af personer på vej væk fra og på vej over mod en stabil tilknytning til arbejdsmarkedet, samt af personer for hvem korterevarende ledighedsperioder er en del af arbejdslivet. Cirka en tredjedel af dem, der var løst tilknyttet i 1990, var det stadig i 1994. Lidt mere end en tredjedel var overgået til kernearbejdsstyrken, mens en femtedel var blevet marginaliseret. Trods lavkonjunkturen var der altså for de løst tilknyttede større sandsynlighed for at overgå til kernearbejdsstyrken end til marginalgruppen i denne periode.

Halvdelen af dem, der var marginaliserede i 1990, var fortsat marginaliserede i 1994. Der var således en vis mobilitet i denne gruppe. Blandt de øvrige var der imidlertid kun 11 pct., der overgik til kernearbejdsstyrken, mens 27 pct. er løst tilknyttet arbejdsmarkedet i 1994. Betragter man omvendt den samlede gruppe af marginaliserede i 1994, viser det sig, at hele 20 pct. var i kernearbejdsstyrken i 1990, hvilket må tilskrives konjunkturedgangen og den kraftige stigning i antallet af marginaliserede i perioden.

Den mest stabile gruppe er de permanent offentligt forsørgede, idet 92 pct. af personerne i gruppen i 1990 fortsat er i gruppen i 1994. Praktisk talt ingen inden for denne gruppe vender tilbage til arbejdsmarkedet. Den mest ustabile gruppe er de alter-

nativt forsørgede, hvilket bl.a. skyldes, at den ved den valgte populationsafgrænsning hovedsageligt består af studerende.

Analysen viser yderligere, at mænd i aldersgruppen 18-48 år er bedre til at fastholde en position i kernearbejdsstyrken end kvinder. Omvendt er kvindernes tilgang til marginalgruppen større end mændenes. Til gengæld er kvinderne bedre til at komme fri af marginalgruppen end mændene og en større del af mændene overgår til permanent offentlig forsørgelse fra marginalgruppen.

En fordeling på aldersgrupper viser, at de under 30-årige har sværere ved at fastholde en position i kernearbejdsstyrken end de 30-48 årige, mens de har lettere ved at komme ud af marginalgruppen. Desuden viser analysen, at andelen af marginaliserede, der overgår til permanent offentlig forsørgelse, stiger med alderen. Samlet gælder det altså, at de ældre klarer sig bedst inden for kernearbejdsstyrken, mens de yngre klarer sig bedst i marginalgruppen.

Som i andre analyser finder vi også her, at der er en sammenhæng mellem uddannelsesbaggrund og risiko for marginalisering. Personer uden en kompetencegivende uddannelse har således både sværere ved at bevare en plads i kernearbejdsstyrken og ved at komme ud af en position som marginaliseret.

Risikoen for marginalisering afhænger formentlig ikke alene af arbejdstagerens personlige egenskaber, men kan også afhænge af, hvordan det går den branche, man er beskæftiget inden for. I forsøg på at afsløre eventuelle branchemæssige forskelle i udviklingen i marginaliseringen undersøges her mobiliteten væk fra kernearbejdsstyrken inden for fremstillingsvirksomhed. Det viser sig, at de fleste erhverv fastholder mellem 70 og 80 pct. af arbejdstagerne i kernearbejdsstyrken. Dog ligger beklædningsfremstilling nede på 65 pct., ligesom lædervarefremstilling, tekstilfremstilling samt jern- og metalstøberier også ligger forholdsvis lavt. Analysen viser, at der er en sammenhæng mellem en lav fastholdelsesandel i kernearbejdsstyrken og en høj andel i margi-

naliseringsgruppen. Den viser samtidig, at det er erhverv i tilbagegang, der har den største marginaliseringsandel.

Fra ledighed til beskæftigelse

En anden måde at analysere problemet med fastholdelse i ledighed på er at se på, hvor lang tid der går, inden en gruppe af ledige er vendt tilbage til beskæftigelse. Finansministeriet (1995b) har analyseret ophørs mønstret over en toårig periode for en gruppe af såkaldt nyledige samt for den samlede bestand af ledige i januar 1993. De nyledige er ledige, der inden for det sidste kvartal højst har haft en uges ledighed. Denne gruppe er formentlig noget mere homogen end den samlede bestand af ledige, men til gengæld ikke repræsentativ for samtlige ledige. Af Finansministeriets analyse fremgår det, at efter 12 måneder var ledigheden ophørt for 85 pct. af de nyledige og for 65 pct. af den samlede bestand af ledige. Efter 24 måneder var ledigheden ophørt for henholdsvis 95 pct. af de nyledige og 90 pct. af den samlede bestand.

At ledigheden er ophørt medfører imidlertid ikke automatisk, at de ledige er overgået til stabil beskæftigelse. I Finansministeriets analyse vil en person, der vender tilbage til ledighed efter fx 5 ugers beskæftigelse, fortsat blive medregnet blandt dem, der er ophørt med at være ledige. Det samme gælder ledige, der er gået på orlov⁶⁾, sygedagpenge, efterløn eller førtidspension. Desuden vil ledige, der deltager i aktiveringsforanstaltninger, eller som går på kontanthjælp uden at være registreret som ledige, blive regnet som ophørt med at være ledig.

Ud fra Socialforskningsregisteret er det muligt både at beregne afgang fra ledighed og at korrigere denne afgang med antallet, der deltager i arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger (orlov, aktivering og efterløn) eller forlader arbejdsmarkedet på grund af sygdom, barsel, pension eller kontanthjælp. I nærværende undersøgelse foretages tre beregninger af ledighedsophør. Den første

6) Børnepasningsorlov, uddannelsesorlov eller barsel.

beregning viser bruttoafgangen fra registreret ledighed. I den anden korrigeres for antallet af personer, der overgår til arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger. Denne beregning viser således andelen af ledige, der ophører med at være registreret som ledige, men ikke overgår til arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger. En del af disse ledige vil gå på pension, kontanthjælp, sygedagpenge eller barsel. Denne andel korrigeres der for i den tredje beregning, der således mest præcist måler andelen af personer, der går fra ledighed til beskæftigelse. Ophørsmønstret analyseres for den samlede bestand af ledige. For at opnå større sikkerhed for, at den ledige overgår til stabil beskæftigelse⁷⁾, regnes ledigheden først for ophørt efter 13 ugers sammenhængende ophør.

Ophørsmønstret er beregnet for en toårig periode fra sidste uge af november 1993 til sidste uge i november 1995 og dækker således begyndelsen af konjunkturopgangen. På grund af begrænsninger i datamaterialet løber de to sidstnævnte analyser dog ikke helt frem til slutningen af perioden.

I nærværende analyse er ophørsmønstret dels beregnet for samtlige ledige, dels for undergrupper fordelt på køn, aldersgrupper og a-kasser. For den samlede bestand af ledige viser analysen, at en betydelig del af dem, der ophører med at være registreret som ledige i perioden fra slutningen af 1993 til slutningen af 1995, overgår til arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger. Efter et år er det således kun cirka halvdelen af de 65 pct., der ophører med at være registreret som ledige, der er ophørt som følge af overgang til udstøttet beskæftigelse eller til ordinær uddannelse.

Bruttoberegningerne for ophør fra den registrerede ledighed er praktisk talt identiske for mænd og kvinder. Korrektion for antallet af personer på arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger viser imidlertid, at flere kvinder end mænd ophører på grund af overgang til disse foranstaltninger. Desuden overgår flere kvinder

7) Eller til det ordinære uddannelsessystem.

til en social overførselsindkomst. Efter 40 uger er det således 38 pct. af mændene og 30 pct. af kvinderne, der er kommet i beskæftigelse.

En opdeling på fem aldersgrupper viser betydelig variation i ophørsmønstret. De ældre har således ringere sandsynlighed for at komme ud af registreret ledighed og en større del af dem, der forlader den registrerede ledighed, overgår til arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger.

Ligesom ved opdelingen på køn viser opdelingen på a-kasser også et ret ensartet ophørsmønster fra registreret ledighed. Efter korrektion for overgang til arbejdsmarkedsforanstaltninger viser det sig imidlertid, at en mindre del af dem, der kommer fra SID, KAD og HK's a-kasser, kommer i udstøttet beskæftigelse.

Konklusionen er således, at bruttoberegningen for ophør fra registreret ledighed i vid udstrækning er påvirket af, at de ledige overgår til arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger og til sociale overførselsindkomster. Det er således kun en del af dem, der forlader den registrerede ledighed, der kommer i udstøttet beskæftigelse. I overensstemmelse med hvad tidligere marginaliseringsanalyser har vist, er dette problem størst for kvinderne og for personer med beskeden uddannelse. Desuden viser analysen, at de ældre ledige kun i ringe udstrækning opnår stabil tilknytning til arbejdsmarkedet i den toårige analyseperiode.

Konklusion

Antallet af marginaliserede, der kan måles i denne type af kvantitative analyser, afhænger meget naturligt af gruppens afgrænsning. Derimod peger alle analyser på, at uanset hvordan marginalgruppen afgrænses, er antallet af personer i gruppen steget siden slutningen af 1980'erne. Nærværende analyser, der fører marginaliseringstallene frem til 1994 bekræfter den stigning i antallet af marginaliserede, som Velfærdskommissionen og Finansministeriet forventede.

Denne nye analyse viser, at andelen af marginaliserede er steget inden for alle grupper på arbejdsmarkedet i perioden fra 1990 til 1994. I modsætning til tidligere synes de unge dog at klare sig relativt godt, hvilket kan være et resultat af arbejdsmarkedsindsatsen overfor denne gruppe. Den største stigning i antallet af marginaliserede finder man for de ældre. Vi ved imidlertid ikke, hvorfor denne stigning finder sted. Det kan både være en følge af, at de ældre i højere grad end tidligere skubbes ud af arbejdsmarkedet, og af at de selv foretrækker en tidlig tilbagetrækning.

Netop på dette punkt må emnet endnu siges at være meget underbelyst. Tidligere undersøgelser har peget på, at de marginaliserede er en meget sammensat gruppe med forskellige årsager til ledighed. Denne undersøgelse peger desuden på, at risikoen for marginalisering ikke alene er knyttet til personer med bestemte karakteristika, men også af hvilken branche man er knyttet til. Vi ved imidlertid ikke, i hvilken udstrækning personer med meget lange ledighedsperioder reelt står til rådighed for arbejdsmarkedet. Dermed er det også vanskeligt at vurdere marginaliseringsproblemets karakter samt at tælle antallet af personer, der er yderligt placeret på arbejdsmarkedet, men som kunne bringes i beskæftigelse. En mere dybtgående analyse af marginaliseringsproblemet kræver derfor mere viden både om de marginaliserede og om arbejdsmarkedets funktionsmåde.

Tidligere marginaliseringsanalyser

At personer er marginaliserede betyder, at de er yderligt placeret i forhold til en gruppe eller eventuelt placeret på grænsen mellem to grupper. Begrebet blev først anvendt af sociologer om personer, der havde en yderlig social placering. Senere har også økonomerne taget det til sig og har hovedsageligt brugt det mere snævert om personer, der er yderligt placerede i forhold til arbejdsmarkedet.

Interessen for gruppen af arbejdsmarkedsmarginaliserede hænger snævert sammen med den kraftige stigning i arbejdsløsheden siden midten af 1970'erne. De marginaliserede er dem, der er hårdest ramt af arbejdsløshed, hvilket både kan give anledning til personlige økonomiske og sociale problemer. Samtidig vil marginalisering af personer i arbejdsstyrken betyde, at det effektive arbejdsudbud reduceres, hvilket kan medføre, at strukturledigheden¹⁾ øges. Endelig repræsenterer de marginaliserede et forsørgelsesproblem, da en stor del af disse personers indkomst er overført fra det offentlige og dermed finansieret over skatterne.

Et af de første forsøg på at opgøre antallet af marginaliserede finder man i Ploug (1990), der senere fulgte dette arbejde op i Ingerslev, Ploug & Reib (1992) i forbindelse med Socialkommissionens arbejde. Efterfølgende har der været foretaget analyser af Erhvervsministeriet i forbindelse med Velfærdskommissionens arbejde, af Finansministeriet og af forskere.

1) Den strukturelle ledighed er den del af ledigheden, der er bestemt af grundlæggende uoverensstemmelser mellem udbud og efterspørgsel på arbejdsmarkedet. Disse uoverensstemmelser kan fx være forårsaget af kvalifikationsmæssigt mismatch og lønstivhed. Den opgøres ofte ved det niveau, ved hvilket lønkonkurrenceevnen er uændret. I Finansministeriet (1994) beregnes den strukturelle ledighed i Danmark at være på 9,5 pct.

Overskriften på debatten har været "Har vi et marginaliseringsproblem i Danmark?" Svaret afhænger dels af, hvor stor en del af arbejdsstyrken, der kan betegnes som marginaliserede, dels af hvor stor en del af de marginaliserede, der fastholdes i denne arbejdsmarkedssposition over en meget lang periode. Marginaliseringsdebatten rummer flere forskellige synspunkter på problemets omfang og art. Den savner imidlertid konsensus om, hvordan marginaliseringsbegrebet operationaliseres, og de enkelte analyser forholder sig kun i en vis udstrækning til andres målinger af marginalisering. Det kan derfor være vanskeligt at afgøre, hvor uenigheden om marginaliseringsproblemets omfang opstår. I dette kapitel vil vi forsøge at sammenholde resultaterne fra nogle af de mest fremtrædende marginaliseringsanalyser.

Omfanget af marginalisering

Der findes ikke én korrekt måde at måle arbejdsmarkedsmarginalisering på. Der findes heller ikke forskningsbaseret viden om, hvilke målemetoder der er de mest hensigtsmæssige. Debatten om marginaliseringsproblemets omfang har indtil videre baseret sig på kvantitative opgørelser af antallet af marginaliserede opgjort ved ad hoc bestemte ledighedsgrader.

De tidligere marginaliseringsanalyser har ofte taget udgangspunkt i en opdeling af de erhvervsaktive i grupper med varierende tilknytning til arbejdsmarkedet. I tabel 2.1 (p. 24-25) er givet en skitse af de definitioner, der anvendes i Socialkommissionens, Velfærdskommissionens og Finansministeriets analyser samt i en ny analyse af Ploug & Ingerslev.

Socialkommissionen opdelte befolkningen i 6 grupper med varierende grad af offentlig forsørgelse. Analysen omfattede gruppen fra 25 til 59 år, hvilket skyldes, at de unge og de ældre blev behandlet i selvstændige analyser. Efterlønsmodtagerne indgår derfor ikke i Socialkommissionens analyse. Befolkningens gruppetilhørsforhold blev her, som i de nedenfor nævnte analyser, målt over perioder a 3 år. Således var fx en fuldt selvforsørget en person, der havde mindre end 5 ugers offentlig forsørgelse i hvert

af de tre år, og en passivt forsørget var en person, der modtog offentlig forsørgelse i 10 måneder i 2 ud af 3 år²⁾.

I de analyser, der blev udført i forbindelse med Velfærdskommissionens arbejde, opererede man med en inddeling af befolkningen i 5 grupper. Analyserne omfattede gruppen af 18-66-årige - altså en større befolkningsgruppe end i Socialkommissionens analyser. Kriteriet for at tilhøre gruppen af kernearbejdskraft var, at personen i 2 ud af 3 år havde en ledighedsgrad på 0,15 og i det tredje år maksimalt 0,5. Dette kriterium var således lidt bredere end Socialkommissionens kriterium for at være fuldt selvforsørget, hvor personen maksimalt måtte have en ledighedsgrad på 0,1. En marginaliseret havde i Velfærdskommissionens analyser en ledighedsgrad på mindst 0,7 i 2 ud af 3 år, hvilket var lavere end i Socialkommissionens analyse, hvor en passivt forsørget havde en ledighedsgrad på mindst 0,8³⁾.

Finansministeriets analyser omfattede de 15-66-årige, der blev inddelt i 6 befolkningsgrupper. Kernearbejdskraftgruppen blev defineret som hos Velfærdskommissionen. De marginaliserede blev defineret lidt snævrere, idet man, i stedet for at tælle antallet af personer med en bestemt ledighedsgrad i hvert af de tre analyseår, målte den gennemsnitlige ledighedsgrad over den tre-årige periode. Herudover adskilte Finansministeriets analyse sig fra Velfærdskommissionens analyse ved at omfatte en større befolkningsgruppe.

I analysen fra Ingerslev & Ploug (1996) betragtes alene de marginaliserede og de udstødte. Der tages udgangspunkt i gruppen

2) Det skal bemærkes, at det både her og for de efterfølgende definitioner af marginalisering gælder, at de ikke er helt fyldestgørende beskrevet. For en mere fyldestgørende beskrivelse henvises til Ingerslev, Ploug & Reib (1992), Kommissionen for fremtidens beskæftigelses- og erhvervsmuligheder (1995) og Finansministeriet (1995).

3) I modsætning til senere marginaliseringsanalyser rummede gruppen af marginaliserede også personer på barsel eller sygedagpenge i Socialkommissionens analyse.

Tabel 2.1.
Fordeling af befolkningsgrupper.

Aldersgrupper	SOCIALKOMMISSIONEN 25-59-årige	VELFÆRDSKOMMISSIONEN 18-66-årige
Gruppe 1	<i>Fuldt selvforsørgende</i> <5 ugers off. forsørgelse pr. år (ledighedsgrad=0,1)	<i>Kernearbejdskraft</i> maks. ledighedsgrad 0,15 i 2 ud af 3 år og maks.0,5 i det 3. år
Gruppe 2	<i>Fortrinsvis selvforsørgende</i> selvforsørget >26 uger (ledighedsgrad <0,5)	<i>Løsere tilknyttede</i> Ledige, der hverken er kerne- arbejdskraft eller marginaliseret
Gruppe 3	<i>Periodevis</i> <i>selvforsørgende</i> offentligt forsørgede >26 uger (ledighedsgrad >0,5)	
Gruppe 4	<i>Passivt forsørgede</i> offentligt forsørgede i 10 mdr. i 2 ud af 3 år (ledighedsgrad=0,8)	<i>Marginaliserede</i> ledighedsgrad >0,7 dog >0,3 i 1 af 3 år
Gruppe 5	<i>Førtidspensionister</i>	<i>Permanent off. forsørgede</i> efterløn og førtidspension
Gruppe 6	<i>Alternativt forsørgede</i> forsørget af familien	<i>Alternativt forsørgede</i> husmødre og studerende

Tabel 2.1.
Fortsat.

FINANSMINISTERIET	PLOUG & INGERSLEV	Aldersgrupper
15-66-årige	16-59-årige	
<i>Kernearbejdskraft</i>		Gruppe 1
maks. ledighedsgrad 0,15 i 2 ud af 3 år og maks. 0,5 i det 3. år		
<i>Mellemgruppen</i>		Gruppe 2
ledighedsgrad mellem 0,15 og 0,4		
<i>Risikogruppen</i>		Gruppe 3
ledighedsgrad mellem 0,4 og 0,7		
<i>Marginalgruppen</i>	<i>Marginalgruppen</i>	Gruppe 4
ledighedsgrad >0,7	personer, der har modtaget overførselsindkomster (1984-1991), svarende til 50 pct. af netto indkomsten, og som ej er udstødte	
<i>Personer i tilbagetrækningsordninger</i>	<i>Udstødte</i>	Gruppe 5
førtidspension/efterløn	som ovenstående, men modtager en varig ydelse ved periodens udgang	
<i>Personer uden for erhverv</i>		Gruppe 6
studerende, hjemmegående, ledige på barsels-/sygedagpenge		

af 16-59-årige, der har modtaget overførselsindkomster i perioden fra 1984 til 1991 svarende til 50 pct. af bruttoindkomsten. De, der ved periodens slutning modtog en varig ydelse, betegnes som udstødte. De øvrige kaldes marginaliserede.

Fælles for de fire ovennævnte analyser er, at en person, der gennem en flerårig periode har haft en begrænset tilknytning til arbejdsmarkedet, antages at være marginaliseret. I modsætning hertil antager fx Goul Andersen (1996), at en person med en høj ledighedsgrad inden for et enkelt år er marginaliseret.

Tabel 2.2 viser den antalsmæssige fordeling af befolkningen, der findes i tre af de fire førstnævnte analyser.

Som nævnt er det forskellige definitioner og populationer, der arbejdes med i de gennemgåede analyser. Det giver anledning til klare forskelle i antallet inden for de enkelte befolkningsgrupper, men analyseresultaterne rummer også mange fællestræk.

Gruppe 1, der omfatter de fuldt selvforsørgede/kernearbejdskraften er som følge af populationsafgrænsningen klart størst i Velfærdskommissionens analyser. I alle tre analyser ser man dog en stigning frem til 1989 og derefter et fald fra 1989 til 1991⁴⁾. Udviklingen i gruppe 1 afspejler således den generelle beskæftigelsesudvikling.

For gruppe 4, der består af henholdsvis de passivt forsørgede og marginalgruppen finder man klare niveauforskelle i det målte antal i de tre analyser⁵⁾. Forskellen mellem Velfærdskommissionens og Finansministeriets analyser skyldes formentlig i nogen udstrækning, at beregningsmetoden er forskellig (se Finansmini-

4) Socialkommissionens analyser går kun frem til 1989.

5) Til sammenligning med antallet af marginaliserede i tabel 2.2 kan det nævnes at Ingerslev & Ploug (1996) finder at der i 1991 var 142.000 marginaliserede.

Tabel 2.2.
Befolkningens fordeling efter arbejdsmarkedsstatus (1.000 personer).

	1983	1986	1989	1991
<i>Socialkommissionen (25-59-årige)</i>				
Gruppe 1	1.447	1.501	1.523	
Gruppe 2	449	410	342	
Gruppe 3	201	170	146	
Gruppe 4	60	61	97	
Gruppe 5	61	97	139	
Gruppe 6	83	61	54	
I alt	2.301	2.300	2.301	
<i>Finansministeriet (15-66-årige)</i>				
Gruppe 1	1.997	2.071	2.115	2.060
Gruppe 2	204	207	200	207
Gruppe 3	254	218	213	251
Gruppe 4	80	79	92	103
Gruppe 5	248	307	316	329
Gruppe 6	664	609	600	604
I alt	3.447	3.491	3.536	3.554
<i>Velfærdskommissionen (18-66-årige)</i>				
Gruppe 1	2.101	2.231	2.281	2.231
Gruppe 2	389	389	379	399
Gruppe 3				
Gruppe 4	162	145	161	203
Gruppe 5	283	329	327	341
Gruppe 6	277	194	171	177
I alt	3.212	3.288	3.319	3.351

steriet, 1995)⁶⁾. Forskellen mellem Velfærdskommissionens og Socialkommissionens beregninger skyldes både forskellige populationer, og at Socialkommissionen begrænser denne gruppe til at omfatte ledige med en ledighedsgrad på mindst 0,8⁷⁾. At denne afgrænsning har betydning for det målte antal, bekræftes af Finansministeriets analyse, der viser, at antallet af marginaliserede falder fra 103.000 til 40.000, hvis kravet til ledighedsgraden strammes fra 0,7 til 0,8. For alle tre analyser gælder imidlertid at antallet af passivt forsørgede/ marginaliserede stiger gennem lavkonjunkturperioden efter 1986.

Herudover viser de tre analyser i tabel 2.2, at gruppen af permanent forsørgede (førtidspensionister, personer i tilbagetrækningsordninger) stiger fra 1983 og frem, mens gruppen af alternativt forsørgede/uden for erhverv falder.

I både Velfærdskommissionens og Finansministeriets analyser fra 1995 beregnes antallet af marginaliserede frem til 1991 på basis af registeroplysninger. Derudover skønnes der over udviklingen frem til 1994. Velfærdskommissionen skønner, at antallet af marginaliserede er steget med 23 pct. (svarende til 47.000 personer), mens der i Finansredegørelsen 95 skønnes, at stigningen er på 36 pct. (svarende til 37.000 personer). Disse noget pessimistiske skøn bygger på den kendsgerning, at beskæftigelsen faldt gennem hele perioden fra 1991 til 1994, mens ledigheden faldt frem til 1993, hvorefter den stagnerer. Stagnationen i ledigheden er et resultat af en forbedret konjunkturudvikling, der allerede påbegyndes i andet halvår af 1993, hvor den økonomiske vækst tiltager. Denne konjunkturforbedring slår imidlertid først igennem på beskæftigelsen i den private sektor i begyndelsen af

6) Velfærdskommissionen måler antallet med en ledighedsgrad på mere end 0,7 i 2 ud af 3 år og på mere end 0,3 i det tredje år, mens Finansministeriet måler antallet med en gennemsnitlig ledighedsgrad på mindst 0,7 over en treårig periode.

7) Det skal understreges at disse konklusioner alene er baseret på oplysningerne i tabel 2.1. Der er ikke foretaget reanalyser af datamaterialet.

1994. I de følgende kapitler beregnes udviklingen i antallet af marginaliserede frem til 1994 på basis af de registerdata, der nu foreligger.

Marginaliseringens persistens

Der er som før nævnt to forhold, der er afgørende for, om det kan siges, at der findes et marginaliseringsproblem på det danske arbejdsmarked.

Det ene vedrører antallet af marginaliserede. Ud fra ovennævnte analyser kan man vanskeligt konkludere præcis, hvor mange der har så perifer en berøring med arbejdsmarkedet, at de må betegnes som marginaliserede.

Det andet vedrører de marginaliseredes fastlåsning i en yderlig arbejdsmarkedssposition. Selve marginaliseringsmålet rummer i sig selv en betydelig fastlåsning, da det omfatter personer med en lav beskæftigelsesgrad over en 2-3-årig periode. Marginaliseringsproblemet vil dog være mindre, hvis de marginaliserede over en årrække vender tilbage til arbejdsmarkedet.

I de tidligere marginaliseringsanalyser er fastlåsning og mobilitet blevet målt ved overgangsraten mellem de forskellige grupper. I Socialkommissionens analyser måles bevægelse fra en arbejdsmarkedssstatus til en anden fra perioden 1981-1983 til perioden 1987-1989. Mellem disse to perioder finder Socialkommissionen, at tilgang til passiv forsørgelse er større end afgang. Det samme gælder for de fuldt selvforsørgede. Som konsekvens heraf blev gruppen med blandet forsørgelse reduceret. Det betyder, at vi i løbet af 1980'erne så en tendens til polarisering af arbejdsstyrken i insiders og outsiders.

Stigning i antallet af fuldt selvforsørgede mellem de to perioder kom især fra de fortrinsvis selvforsørgede, mens meget få passivt forsørgede blev fuldt selvforsørgede. Omvendt var der også meget ringe risiko for at blive passivt forsørgt i løbet af 1980'erne, hvis man var fuldt selvforsørgt i begyndelsen af 1980'erne. Der

er således en begrænset direkte overgang fra outsider til insider på arbejdsmarkedet.

På grund af den relativt hurtige personaleomsætning på det danske arbejdsmarked finder man betydelige bevægelser ind og ud af gruppen af fuldt selvforsørgende. De passivt forsørgede er derimod en mere stabil gruppe, hvilket kan peges på en vis fastlåsning i denne arbejdsmarkedsposition.

Velfærdskommissionens og Finansministeriets analyser viser ligeledes, at kun få bevæger sig direkte fra passiv forsørgelse/marginalisering til fuld selvforsørgelse/kernearbejdskraft. Der synes derimod at være mere uenighed om tendensen til fastlåsning i en position som marginaliseret. Finansministeriet måler således, at en mindre andel af de marginaliserede vedbliver at være marginaliserede op gennem 1980'erne end de to øvrige analyser synes at påvise.

En anden måde at betragte fastlåsningen i en position som langtidsledig på er ved at måle, hvor lang tid der i gennemsnit går, fra en person bliver ledig, til der igen opnås beskæftigelse. Denne målemetode har tidligere været anvendt i Finansredegørelse 95 og gentages i denne rapportes kapitel 5.

Socialkommissionen, Velfærdskommissionen og Finansministeriet har alle beskæftiget sig med konjunkturudviklingens betydning for udviklingen i andelen af marginaliserede.

Socialkommissionen undersøger til- og afgangsrater fra fuld selvforsørgelse og passiv forsørgelse i perioden fra 1981 til 1989. Analysen viser, at insiderne på arbejdsmarkedet synes at være uafhængige af konjunkturudviklingen, idet til- og afgang fra kategorien "fuldt selvforsørgede" er stort set ens i høj- og lavkonjunkturperioderne. Derimod synes konjunkturudviklingen at have betydning for udviklingen i antallet af passivt forsørgede. Dog synes tilgangen til passiv forsørgelse at være påvirket mindre end afgang, hvilket peger på den førnævnte tendens til fastlåsning i passiv forsørgelse.

Velfærdskommissionen sammenligner højkonjunkturperioden 1983-87 med lavkonjunkturperioden 1987-91. Her finder man ligeledes, at kernearbejdsstyrken er mindre konjunkturfølsom end de løst tilknyttede og de marginaliserede. Også her viser det sig, at tilgangen til marginalgruppen er mere konjunkturfølsom end afgang. I højkonjunkturperioden faldt arbejdsløsheden således med 60.000, mens antallet af marginaliserede faldt med 20.000. Omvendt steg marginalgruppen med 60.000 personer i lavkonjunkturperioden, hvor arbejdsløsheden steg med 75.000 personer. Velfærdskommissionen peger derfor på, at der findes en såkaldt skraldeeffekt⁸⁾, der betyder, at marginalgruppen vokser over tiden.

I modsætning hertil fremhæves det i Finansredegørelsen, at ændringen i den samlede ledighed påvirker størrelsen af marginalgruppen symmetrisk hen over konjunkturerne. Det begrundes med, at udviklingen i marginalgruppen er påvirket af, at antallet af ikke AF-tilmeldte kontanthjælpsmodtagere er forholdsvis stabil. Det begrænsede fald i størrelsen af marginalgruppen skyldes således, at andelen af kontanthjælpsmodtagere, som var indplaceret i marginalgruppen, var stabil i midten af 1980'erne og stigende mod slutningen af højkonjunkturperioden. Det vurderes at medføre en undervurdering i konjunkturfølsomheden for den gruppe, der har en marginal tilknytning til arbejdsmarkedet, idet kun et mindretal af de ikke AF-tilmeldte kontanthjælpsmodtagere antages at have arbejdsløshed som trangsårsag.

I analysen i kapitel 4 undersøges fastlåsning i marginalisering og mobilitet mellem arbejdsmarkedsgrupperne gennem analyse af overgangsraterne for perioden 1990 til 1994. Konjunkturudviklingens betydning vurderes derimod ikke for denne korte periode.

Hvem er de marginaliserede?

Mens der i de gennemgåede analyser er nogen uenighed om marginaliseringsproblemet omfang, er der større konsensus om,

8) En skralde er et stykke legetøj, der kun kan dreje én vej.

hvilke befolkningsgrupper der har størst sandsynlighed for marginalisering fra arbejdsmarkedet.

Alle analyser peger på, at personer uden en kompetencegivende uddannelse har den største sandsynlighed for at blive marginaliserede i forhold til arbejdsmarkedet. De ikke-faglærte har både større sandsynlighed for at blive ledige og for længere ledighedsperioder end de faglærte og dem med en videregående uddannelse. Samtidig er det dem uden en kompetencegivende uddannelse, der har vanskeligt ved at opnå stabil tilknytning til arbejdsmarkedet, når de er blevet marginaliserede. I Goul Andersen (1996) peges der på, at manglende uddannelse ikke alene er en barriere, der forhindrer de ledige i at komme i arbejde, men også er en motivationsfaktor, der påvirker de lediges interesse.

Velfærdskommissionens analyse viser imidlertid, at andelen af både faglærte og ikke-faglærte marginaliserede er steget op gennem 1980'erne, hvorfor manglende erhvervsuddannelse ikke kan siges at være den eneste årsag til svag tilknytning til arbejdsmarkedet. Derimod peger samme analyse også på, at risikoen for fastlåsning som marginalisering er langt større for personer uden en uddannelse, idet sandsynligheden for at blive marginaliseret under en lavkonjunktur for denne gruppe er væsentlig større end sandsynligheden for at blive integreret under en højkonjunktur.

For personer med en videregående uddannelse synes til- og afgangsraterne til marginaliseringsgruppen derimod ikke at være påvirket af konjunkturerne. Personer med en kompetencegivende uddannelse har større sandsynlighed for at blive i kernearbejdsstyrken end dem uden uddannelse. Af Ploug (1990) fremgår det imidlertid også, at det er i de faggrupper med de bedste beskæftigelsesmuligheder, at de langvarigt ledige har vanskeligst ved at komme tilbage i stabil beskæftigelse.

Kvinderne udgør hovedparten af de marginaliserede. Således finder Ingerslev & Ploug (1996), at to tredjedele af de offentligt

forsørgede på midlertidige ydelser i perioden 1984-1991 var kvinder. Socialkommissionens forløbsanalyse viste, at mellem 81 og 89 blev flere kvinder passivt forsørgede, mens flere mænd blev fuldt selvforsørgede. I starten af 1980'erne var der stort set lige mange marginaliserede mænd og kvinder, men forskellen mellem mænd og kvinder uddybes i 1980'erne, hvilket tyder på, at konjunkturforløbet i dette tiår havde forskellig indflydelse på de to køns tilknytning til arbejdsmarkedet.

Ingerslev & Plougs analyser viser, at marginalisering især er et problem blandt enlige kvinder med børn. Desuden at de marginaliserede har mindre etablerede familieforhold end den øvrige del af den voksne befolkning.

Hvad angår den aldersmæssige fordeling finder Velfærdskommissionen, at den tunge del af marginaliseringsgruppen findes i aldersgruppen 18-35-årige. De 35-44-årige udgør dog også en relativt stor andel af de marginaliserede i begyndelsen af 1990'erne. Hvorvidt de unge marginaliserede senere opnår tilknytning til arbejdsmarkedet afhænger i høj grad af, om de har en uddannelse. I Socialkommissionens analyser finder man en stor del af de permanente outsiders i gruppen fra 30-39, dvs. den aldersgruppe der kom ud på arbejdsmarkedet under lavkonjunktoren midt i 1970'erne og aldrig fandt fodfæste på arbejdsmarkedet. Det er den såkaldt tabte generation.

Ud fra ovennævnte undersøgelser kan man altså opdele de marginaliserede på en række standardbaggrundsvariabler som køn, alder og uddannelse. Denne opdeling giver selvsagt ikke en fyldestgørende beskrivelse af, hvem de marginaliserede er og ej heller af beskæftigelsesproblemets karakter.

Resultaterne fra en spørgeskemaundersøgelse, der er offentliggjort i Budgetredegørelse 95 peger imidlertid på, at de marginaliserede er en meget sammensat gruppe med varierende baggrund for at have en ustabil tilknytning til arbejdsmarkedet og dermed også varierende mulighed for at opnå en placering i

kernearbejdskraftgruppen. Undersøgelsen er udført i en stikprøve blandt personer med længerevarende ledighed⁹⁾ og aktiverede. Blandt de 1.262 personer, der indgår i stikprøven, betegnes 32 pct. som marginaliserede, idet de har været arbejdsløse i 70 pct. af tiden i de tre foregående år.

Ud fra en række spørgsmål om de lediges ønske om arbejde og villighed til at søge arbejde foretages en opdeling i aktive og passive ledige. Ved den valgte opdeling viser det sig, at halvdelen af de ledige kan betegnes som passive. Ser man alene på de marginaliserede i stikprøven finder man en mindre overvægt af passive. En opdeling på aldersgrupper viser, at der blandt de helt unge mellem 18 og 24 år er en mindre overvægt af aktive, og at det er blandt de ældste aldersgrupper, der findes en overvægt af passive.

Undersøgelsen belyser også årsager til ikke at være interesseret i eller ikke søge arbejde. Ud fra oplysningerne i budgetredegørelsen kan man beregne, at 37 pct. af de marginaliserede svarer, at de ikke har lyst til at arbejde, mens 12 pct. begrundes deres passivitet med dårligt helbred. Disse to grupper ligner hinanden (jf. Budgetredegørelse 95) ved hovedsageligt at bestå af ældre, lavtuddannede personer. En anden stor gruppe på 37 pct. svarer, at de ikke ønsker arbejde, fordi de er under uddannelse. Denne store vægt af uddannelsessøgende skyldes, at stikprøven er udtaget blandt aktiverede. Sidstnævnte gruppe består af yngre og bedre uddannede.

Undersøgelsen er som nævnt stratificeret og giver derfor ikke et repræsentativt billede af de marginaliserede, men den peger på, at de marginaliserede er en sammensat gruppe med forskellige levevilkår og forskellige muligheder på arbejdsmarkedet. Det brede marginaliseringsmål, der benyttes i de ovennævnte analyser, omfatter således også en gruppe, der "frivilligt" har trukket sig ud af arbejdsmarkedet. Nogle har formentligt gjort det frivil-

9) Stikprøven er udtrukket blandt en population af ledige, der har været ledige i mindst 13 uger inden for en periode på 18 uger.

ligt, eller fordi helbredsmæssige problemer tvang dem. Andre har valgt at trække sig ud, fordi de ikke så andre muligheder. En tilbundsgående analyse af marginaliseringsproblemet i Danmark kræver således en nærmere analyse af de marginaliseredes situation.

Arbejdsmarkedstilknytning i årene 1990-1994

Datagrundlaget

Analysen af befolkningens tilknytning til arbejdsmarkedet er foretaget ved hjælp af et nyt register i Danmarks Statistik. Registeret, der betegnes Socialforskningsregisteret, er oprettet af Socialforskningsinstituttet med henblik på analyser af sociale forhold og arbejdsmarkedsforhold for den danske befolkning. Registeret indeholder sociale oplysninger og oplysninger om arbejdsmarkedsforhold for hele den danske befolkning i en 8-års-periode. Registeret opdateres kvartalsvis i takt med, at der offentliggøres nye tal fra Danmarks Statistik. Beregningsgrundlaget for analyserne er anonymiserede udtræk fra dette register.

Indholdet i Socialforskningsregisteret er udtræk fra andre registre, som findes i Danmarks Statistik. Aktualiteten af Socialforskningsregisteret er derfor bestemt af tidspunkterne for ajourføring af Danmarks Statistiks registre.

I dette kapitel foretages beregningerne af befolkningens arbejdsmarkedstilknytning til og med 1994. Når beregningerne kun kan føres frem til 1994, skyldes det, at beregningerne i vidt omfang bygger på udtræk af den del af Socialforskningsregisteret, der har Danmarks Statistiks register for "Den sammenhængende Socialstatistik" som grundlag. "Den sammenhængende Socialstatistik" er medio 1996 ajourført til og med 1994. Grupperingen af befolkningen efter arbejdsmarkedstilknytning i dette kapitel sker derfor på baggrund af data for 7-års-perioden 1988-1994.

Selvom det teoretisk er muligt at foretage beregninger af arbejdsmarkedstilknytningen for hele befolkningen, er det i dette kapitel valgt at foretage beregninger for et 5 pct.'s udsnit af befolkningen. På grund af beregningernes omfang har det ikke

været praktisk muligt at foretage dem for hele den danske befolkning. Da der er 3,3 mio. 18-66-årige er beregningerne således foretaget på en stikprøve på ca. 17.000 personer. Der er således en stikprøveusikkerhed i beregningerne, men da den ikke er større end et par tusinde personer, har den ikke praktisk betydning for de resultater, der præsenteres i det følgende.

Gruppering af befolkningen

Grupperingen af befolkningen er foretaget efter de samme principper, som er benyttet af Velfærdskommissionen. Det er dog med Socialforskningsregisteret blevet muligt at benytte et mere aktuelt og mere omfattende datagrundlag, end det der stod til rådighed for Velfærdskommissionen. Beregningen har således som allerede nævnt kunnet føres frem til 1994, hvor Velfærdskommissionens beregninger slutter i 1991.

Velfærdskommissionens datagrundlag var tal på årsbasis for ledighed, indkomster mv. Datagrundlaget for Velfærdskommissionen var dannet ved udtræk fra IDA-databasen, der omfatter årlige tal om befolkningens arbejdsmarkedstilknytning mv. I modsætning hertil er de væsentlige oplysninger i Socialforskningsregisteret på månedsbasis, hvilket giver en væsentlig større detailrigdom. Endvidere indeholder Socialforskningsregisteret de seneste aktuelle tal, mens IDA-databasen ikke indeholder tal for de seneste år.

Når beregninger er foretaget med udgangspunkt i Velfærdskommissionens inddeling af befolkningen, er det ikke udtryk for, at denne Velfærdskommissionens afgrænsning af marginalgruppen har en særlig status. Afgrænsningen er derimod sket af praktiske grunde, dels fordi der har været et ønske om at få foretaget en opdatering af Velfærdskommissionens beregninger, dels fordi det er muligt at sammenkæde Velfærdskommissionens beregninger med de ny beregninger, således at marginaliseringen kan belyses for en 14-årig periode.

Som det er anført i kapitel 2, findes der i dag ikke enighed om anvendelsen af én bestemt definition af marginalisering. Det er

et emne, som kræver en dybtgående behandling, inden man fastlægger definitionen, og det ligger uden for denne publikations rammer at fastlægge denne definition.

Det grundlæggende princip i inddelingen af befolkningen i de erhvervsaktive aldersklasser er, at alle 18-66-årige inddeles i fem forskellige grupper. De fem grupper har følgende betegnelser:

- Kernearbejdsstyrken
- De løst tilknyttede til arbejdsmarkedet
- Marginalgruppen
- De permanent offentligt forsørgede
- De alternativt forsørgede

Da grupperingen afspejler tilknytningen til arbejdsmarkedet, vil grupperne i det følgende blive betegnet som arbejdsmarkedsgrupper. Grupperingen af arbejdsstyrken bygger på oplysninger om personer i en treårig periode. En persons status i forhold til arbejdsstyrken i 1990 baseres således på vedkommendes arbejdsmarkedstilknytning i årene 1988, 1989 og 1990. På baggrund af oplysningerne i Socialforskningsregisteret for årene 1988-94 er det derfor muligt at gruppere befolkningen i 1990, 1991, 1992, 1993 og 1994. Grupperingen i 1990 sker ud fra oplysninger for 1988-90, i 1991 ud fra oplysninger for 1989-91 osv.

Grupperingen tager udgangspunkt i personernes ledighedsgrad som opgjort i CRAM-statistikken (Det Centrale Register for ArbejdsMarkedsstatistik). Ledighedsgraden modificeres, således at modtagelse af kontanthjælp også indregnes i ledighedsgraden. Fra 1994, hvor forældreorloven indføres, regnes ledige på forældreorlov stadig som ledige under forældreorloven.

Personer, som modtager førtidspension eller efterløn (herunder overgangsydelse), placeres i gruppen af *permanent offentligt forsørgede*.

Personer, som ikke er permanent offentligt forsørgede, men som heller ikke er selvstændige eller lønmodtagere ifølge oplysningerne i Socialforskningsregisteret, placeres i gruppen med betegnelsen *de alternativt forsørgede*. Det drejer sig fortrinsvis om studerende og hjemmegående husmødre.

Alle øvrige personer er enten i kernearbejdsstyrken, løst knyttet til arbejdsmarkedet eller i marginalgruppen. Det overordnede princip i opdelingen er, at personer i kernearbejdsstyrken *højest* er ledige 8 uger om året, mens personer i marginalgruppen *mindst* er ledige 36 uger om året. Dvs. at ledighedsgraden for en person i kernearbejdsstyrken højest er 0,15, mens den for en person i marginalgruppen mindst er 0,70.

Der foretages dog nogle justeringer af disse definitioner på samme måde, som det blev gjort i Velfærdskommissionens beregninger. Herved tages højde for, at grupperingen også fører til rimelige resultater i nogle særlige tilfælde. Mere præcist er de tre grupper derfor afgrænset på følgende måde.

Kernearbejdsstyrken omfatter alle, der har en fast tilknytning til arbejdsmarkedet igennem en 3-årig periode. Der tillades en ledighedsgrad på 0,15 svarende til 8 uger pr. år. En person medregnes dog stadig til kernearbejdsstyrken, selv om personen har op til et halvt års ledighed i ét af de tre år. Herved sikres, at en ledig ikke falder ud af kernearbejdsstyrken alene som følge af en korterevarende ledighedsperiode ved et jobskift eller i forbindelse med afslutningen af en uddannelse.

Personer i *marginalgruppen* er karakteriseret ved, at de har en ledighed på mindst 36 uger svarende til en ledighedsgrad på 0,7 i hvert af de 3 år. Dog må ledighedsgraden falde svarende til et 9 måneders arbejdstilbud én gang inden for 3-års-perioden. Endvidere regnes personer, som ikke har nogen væsentlig lønindkomst, og som har modtaget kontanthjælp i mindst 2 af de 3 år, med til marginalgruppen.

Tabel 3.1.

Gruppering af befolkningen i 1990 og 1991 ifølge Velfærdskommissionen og ifølge Socialforskningsregisteret. (1.000 personer)

	1990		1991	
	Velfærds- kommissionen	Socialforsknings- registeret	Velfærds- kommissionen	Socialforsknings- registeret
Kernearbejdsstyrke	2.250	2.255	2.231	2.241
Løst tilknyttede	390	383	399	402
Marginalgruppe	185	178	203	198
Perm.offent.forsørgelse	336	331	341	339
Alternativ forsørgelse	174	187	177	171
I alt	3.335	3.334	3.351	3.351

Kilde: Sekretariatet for Kommissionen om fremtidens beskæftigelses- og erhvervsmuligheder: Bilag 2. Marginalisering på arbejdsmarkedet. Maj 1995. Appendiks C.

De resterende personer, som er i beskæftigelse ifølge registeroplysningerne, betegnes de *løst tilknyttede til arbejdsmarkedet*. De vil typisk have en ledighedsgrad mellem 0,15 og 0,70 i 3-årsperioden svarende til mellem 8 og 36 ugers ledighed pr. år.

Disse definitioner ligger meget tæt på dem, som Velfærdskommissionen benyttede i sine beregninger. Justeringerne i definitionerne er væsentligst forårsaget af forskelle i datagrundlaget. I tabel 3.1 er Velfærdskommissionens beregnede tal for 1990 og 1991 sammenholdt med de tal, som findes ved de nye beregninger. Når der tages højde for, at tallene i begge tilfælde er fremkommet ved, at der er foretaget beregninger på et lille udsnit af befolkningen, samt at der er mindre forskelle i datagrundlaget, kan det konkluderes, at der ikke er væsentlige forskelle mellem de to sæt af beregninger.

Udvikling i marginaliseringen 1990-1994

Antallet af 18-66-årige er steget med 71.000 fra 1990 til 1994, jf. tabel 3.2. Der er yderligere i denne periode sket en stigning

på 37.000 personer i tilgangen til arbejdsmarkedet, idet antallet af alternativt forsørgede er faldet med dette antal. I alt kunne der altså placeres 108.000 flere på arbejdsmarkedet i 1994 end i 1990. Imidlertid viser beregningerne, at kernearbejdsstyrken er faldet med 54.000 personer fra 1990 til 1994. Der er således sket en tilgang på 162.000 personer til de tre kategorier, der modtager hel eller delvis forsørgelse fra det offentlige.

Tabel 3.2.

De 18-66-årige fordelt efter arbejdsmarkedstilknytning 1990-1994. (1.000 personer)

	1990	1991	1992	1993	1994
Kernearbejdsstyrken	2.255	2.241	2.225	2.189	2.201
Løst tilknyttede arbejdsstyrken	381	402	411	431	429
Marginalgruppen	178	198	219	250	255
Permanent offentligt forsørgede	331	339	344	357	370
Alternativ forsørgelse	186	171	168	158	150
I alt	3.331	3.351	3.367	3.385	3.405
Heraf registrerede ledige	272	296	318	349	343
Heraf beskæftigede ifølge nationalregnskabsstatistikken	2.564	2.526	2.510	2.486	2.471

Kilde: Statistisk Tiårsoversigt 1996: antallet af registrerede ledige. Nationalregnskabsstatistik 1994: antallet af beskæftigede.

Disse helt eller delvist offentligt forsørgede fordeler sig med en stigning på 46.000 i de løst tilknyttede til arbejdsmarkedet, en stigning på 77.000 i marginalgruppen, samt en stigning på 39.000 i antallet af permanent offentligt forsørgede.

I betragtning af, at analysen foregår over en relativt kort periode, må der siges at være tale om store forskydninger. I figur 3.1 er udviklingen i grupperne vist for årene 1990-1994, ligesom udviklingen i antallet af registrerede ledige er angivet. Den regi-

strerede ledighed er vokset fra 272.000 i 1990 til 343.000 i 1994. Mens væksten i den registrerede ledighed har været 26%, har væksten i marginalgruppen været på 43% og dermed betydeligt højere.

På trods af at der er sket et lille fald i den registrerede ledighed i 1994, fortsætter marginalgruppen med at vokse, dog med en lavere stigningstakt end tidligere. Stigningen i marginalgruppen i 1994 skyldes, at forældreorlov til ledige sidestilles med ledighed i analysen fra 1994. Alene forældreorloven til ledige bidrager med en vækst på 7.000 i antallet af marginaliserede. Hvis forældreorlov til ledige ikke var sidestillet med ledighed, ville marginalgruppen altså være faldet fra 250.000 til 248.000 fra 1993 til 1994.

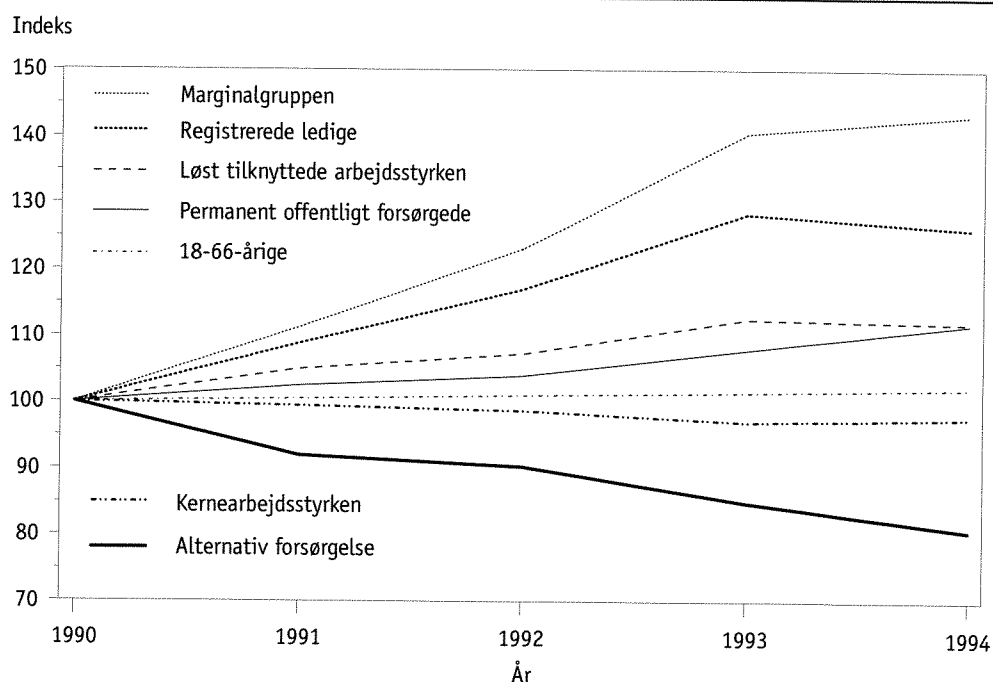
Beregningen af marginalgruppen for 1994 sker på baggrund af oplysninger for årene 1992-1994. Det konjunkturopsving, der starter i 1994, vil derfor i første omgang vise sig ved et fald i arbejdsløsheden og en stagnation i marginalgruppen. Når faldet er længere om at slå igennem på marginalgruppen, skyldes det, at 1994-tallet er beregnet på data for 1992-94, mens 1993-tallet er beregnet på baggrund af data for 1991-93. Ved beregningen er det derfor af betydning, hvordan 1994-konjunkturerne er i forhold til konjunkturerne i 1991.

Stigningen i antallet af permanent offentligt forsørgede fortsætter i 1994. Væksten påvirkes således ikke af den begyndende vending af konjunkturerne. Det synes at være andre faktorer end konjunkturudviklingen, som bestemmer udviklingen i tilbagetrækningen blandt personer i de erhvervsaktive aldersklasser.

Beskæftigelsestallene ifølge Nationalregnskabet viser et fald i beskæftigelsen år for år fra 1990 til 1994. Tallene har samme udviklingstendens som kernearbejdsstyrken, men der er dog afvigelser, fx i 1994 hvor kernearbejdsstyrken stiger, mens beskæftigelsen falder.

Figur 3.1.

Gruppering af befolkningen 1990-94, samt antallet af registrerede ledige. Indeks 1990=100.

Figur 3.1 belyser udviklingen i den danske økonomi i årene 1990-94 set ud fra et arbejdsmarkedssynspunkt. Der er specielt grund til at hæfte sig ved følgende forhold:

- Stigningen i marginalgruppen har været kraftigere end i antallet af registrerede ledige.
- Der er en årlig vækst på cirka 3 pct. i gennemsnit i antallet af permanent offentligt forsørgede i de erhvervsaktive aldersklasser.
- På trods af at der har været en betydelig tilgang til arbejdsstyrken er kernearbejdsstyrken faldet i årene 1990-1993.
- Der sker et omslag i 1994, således at marginalgruppen stagnerer, samtidig med at der sker en vækst i kernearbejdsstyrken.

Fordelingsmæssige aspekter af væksten i marginaliseringen 1990-1994

Den kraftige vækst i marginaliseringen gør det særlig interessant at belyse, om der er sket en ændring i sammensætningen af marginalgruppen i de erhvervsaktive aldersklasser. Det kan belyses ved at undersøge, om fordelingen af marginalgruppen og de øvrige arbejdsmarkedsgrupper på henholdsvis køn, alder og uddannelse har ændret sig fra 1990 til 1994. Det undersøges herved, hvorledes forskellige befolkningsgrupper er blevet påvirket af stigningen i marginaliseringen fra 1990 til 1994.

Tabel 3.3.
Gruppering af befolkningen i 1990 og 1994 fordelt på køn. Pct.

	Kerne- arbejds- styrke	Løs tilknytn. til arbejds- markedet	Marginal- gruppe	Perm. off. forsørgelse	Alternativ forsørgelse	I alt
<i>Kønnenes fordeling på arbejdsmarkedsgrupper</i>						
1990						
Mænd	72,4	10,3	4,9	8,3	4,2	100,1
Kvinder	62,8	12,8	5,8	11,6	7,0	100,0
1994						
Mænd	68,5	11,8	6,9	9,3	3,6	100,1
Kvinder	60,7	13,4	8,1	12,5	5,3	100,0
<i>Arbejdsmarkedsgruppernes fordeling på køn</i>						
1990						
Mænd	54,1	45,1	46,2	42,1	37,9	50,5
Kvinder	45,9	54,9	53,8	58,0	62,1	49,5
I alt	100,0	100,0	100,0	100,1	100,0	100,0
1994						
Mænd	53,6	47,3	46,4	43,2	40,9	50,6
Kvinder	46,4	52,7	53,6	56,8	59,1	49,4
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Der er både for mænd og for kvinder sket en nedgang i den andel, som er beskæftiget i kernearbejdsstyrken fra 1990 til 1994, jf. tabel 3.3. Nedgangen i kernearbejdsstyrken på 53.000 fordeler sig med 40.000 mænd og 13.000 kvinder. Nedgangen er således relativt kraftigst for mændene, som i 1994 udgør 53,6 pct. af kernearbejdsstyrken, hvor de udgjorde 54,1 pct. i 1990, jf. tabel 3.3.

For alle øvrige arbejdsmarkedsgrupper er kvindernes andel faldet, mens mændenes andel er steget. Det betyder alt i alt, at der, samtidig med den øgede marginalisering, er sket en forskydning, således at kønnenes fordeling på arbejdsmarkedsgrupperne er blevet mere lige. Kvinderne har altså klaret sig relativt bedre end mændene.

Der er sket store forskydninger i befolkningsgruppernes aldersmæssige fordeling fra 1990 til 1994. Andelen af de 18-30-årige i kernearbejdsstyrken er kun faldet med 1,3 pct.point, mens andelen er faldet med ca. 4 pct.point i de andre aldersgrupper, jf. tabel 3.4.

Andelen i marginalgruppen og andelen af permanent offentligt forsørgede er vokset i alle aldersgrupperne fra 1990 til 1994, jf. tabel 3.4.

For marginalgruppen er der sket markante forskydninger mellem aldersgrupperne. De 18-30-årige udgør i 1994 33,5 pct. af marginalgruppen, hvor de i 1990 udgjorde 38,8 pct. af marginalgruppen, jf. tabel 3.4. Omvendt er de ældre aldersgruppers andel af marginalgruppen vokset, når der ses bort fra de 61-66-årige. Udviklingen i antallet af marginaliserede for de enkelte aldersgrupper er illustreret i figur 3.2. De under 30-årige har klaret perioden bedst. Stigningen i marginaliseringen er mindre for denne gruppe end for de ældre grupper, når der bortses fra de over 60-årige. Værst er det gået ud over de 51-60-årige, hvor andelen af marginaliserede i aldersgruppen er steget fra 4,7 pct. af aldersgruppen til 7,6 pct. En mindre del af stigningen for de

Tabel 3.4.
Gruppering af befolkningen i 1990 og 1994 fordelt på aldersgrupper. Pct.

	Kerne- arbejds- styrke	Løs tilknytn. til arbejds- markedet	Marginal- gruppe	Perm. off. forsørgelse	Alternativ forsørgelse	I alt
<i>Aldersgruppernes fordeling på arbejdsmarkedsgupper</i>						
1990						
18-30 år	64,8	18,0	6,7	0,9	9,6	100,0
31-40 år	75,9	12,0	6,5	2,8	2,5	99,7
41-50 år	79,6	8,5	4,5	5,6	1,9	100,1
51-60 år	66,4	7,2	4,7	18,7	3,0	100,0
61-66 år	28,1	1,8	1,1	55,6	13,5	100,1
1994						
18-30 år	63,5	19,6	8,3	1,0	7,6	100,0
31-40 år	71,2	13,8	9,3	3,1	2,6	100,0
41-50 år	75,6	9,4	6,8	6,7	1,5	100,0
51-60 år	62,7	8,0	7,6	20,2	1,5	100,0
61-66 år	24,4	1,6	1,2	61,1	11,6	99,9
<i>Arbejdsmarkedsgruppernes fordeling på aldersgrupper</i>						
1990						
18-30 år	29,6	48,2	38,8	2,9	53,1	30,9
31-40 år	25,1	24,1	27,2	6,2	10,1	22,4
41-50 år	26,3	16,4	18,6	12,6	7,4	22,3
51-60 år	15,4	9,9	13,6	29,6	8,5	15,7
61-66 år	3,6	1,4	1,7	48,7	21,0	8,7
I alt	100,0	100,0	99,9	100,0	100,1	100,0
1994						
18-30 år	29,8	47,2	33,5	2,9	52,1	30,3
31-40 år	24,6	24,4	27,6	6,5	13,2	22,3
41-50 år	26,6	17,0	20,7	14,1	7,7	22,8
51-60 år	16,0	10,4	16,7	30,6	5,7	16,4
61-66 år	3,4	1,1	1,4	46,0	21,5	8,2
I alt	100,4	100,1	99,9	100,1	100,2	100,0

51-60-årige, kan tilskrives, at denne aldersgruppes relative andel er steget fra 1990 til 1994, jf. tabel 3.4.

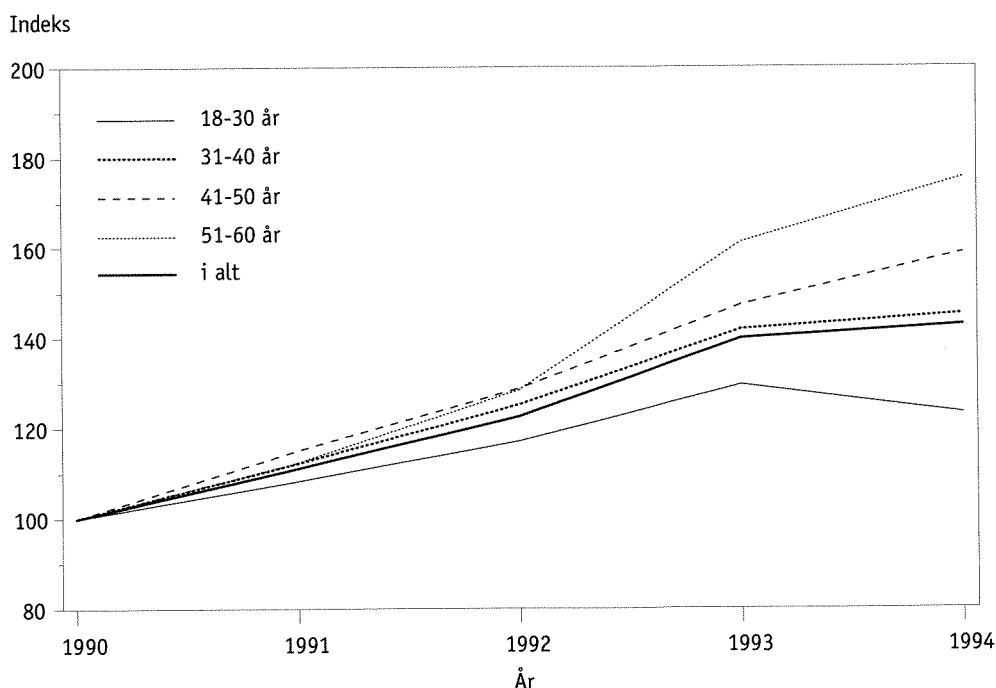
I en periode med stigende arbejdsløshed må det forventes, at de unge er en specielt sårbar gruppe på arbejdsmarkedet, fordi mange står over for at skulle finde deres første job. Det vil naturligvis være vanskeligere i en periode med en voksende arbejdsløshed end i en periode med konjunkturfremgang. Det er derfor overraskende, at de unge har klaret sig markant bedre end de øvrige grupper. Det kan være et resultat af de lovændringer, der i de senere år er gennemført for at styrke arbejdsmarkedsindsatsen over for de unge. Aktiveringsindsatsen har i særlig grad været rettet mod de unge ikke mindst for den kommunale beskæftigelsesindsats' vedkommende. Til gengæld synes de ældre at være kommet til at betale prisen for denne nyorientering af arbejdsmarkedspolitikken. Marginaliseringen er steget dramatisk for de 51-60-årige, jf. figur 3.2.

Udviklingen i andelen af permanent offentligt forsørgede er bemærkelsesværdig. Selvom andelen klart er størst for de 61-66-årige, hvor den udgør 61 pct., er den steget i alle aldersgrupper. Fx udgjorde den i 1990 5,6 pct. for de 41-50-årige, mens den i 1994 er steget til 6,7 pct.

Betragtes specielt de 61-66-årige, kan det bemærkes, at marginalgruppen kun udgør 1 pct. for denne aldersgruppe. Det skyldes naturligvis de gunstige tilbagetrækningsmuligheder for denne aldersgruppe. Hvis personer i alderen 61-66 år befinder sig i en marginaliseringssituation, vil de vælge at gå på efterløn eller at ansøge om førtidspension, hvis de har mulighed herfor. Det forklarer også, at marginalgruppen ikke vokser for de 61-66-årige i analyseperioden. Det er bemærkelsesværdigt, at selvom kun 28,1 pct. af de 61-66-årige var i kernearbejdsstyrken i 1990, er denne andel alligevel faldet voldsomt til 24,4 pct. i 1994, således at det nu er færre end hver fjerde af de 61-66-årige, som er i kernearbejdsstyrken.

Figur 3.2.

Marginalgrupper fordelt på aldersgrupper 1990-94, samt registreret arbejdsløshed. Indeks 1990=100.

Arbejdsmarkedsgruppernes fordeling efter uddannelse er vist i tabel 3.5. Det generelle billede er ikke overraskende. Personer uden erhvervskompetencegivende uddannelse har det sværest på arbejdsmarkedet. Blandt personer med en erhvervskompetencegivende uddannelse klarer de, der har en videregående uddannelse sig bedre, end de der har en erhvervsuddannelse. I 1994 er andelen af marginaliserede 10-12 pct. for dem, som har en uddannelse i form af grundskoleuddannelse, 10. klasse, erhvervsgymnasial eller 1. del af en erhvervsuddannelse, jf. tabel 3.5. Afvigende er her personer med en gymnasial uddannelse, hvor de marginaliserede udgør 5 pct. Blandt personer med en erhvervsuddannelse er 5-6 pct. marginaliserede, mens det blandt personer med en videregående uddannelse er 2-4 pct., som er marginaliserede.

Tabel 3.5.

Gruppering af befolkningen i 1990 og 1994 fordelt på uddannelse. Pct.

	Kerne- arbejds- styrke	Løs tilknytn. til arbejds- markedet	Marginal- gruppe	Perm. off. forsørgelse	Alternativ forsørgelse	I alt
Uddannelse 1990						
Grundskole+uoplyst	53,2	11,2	7,2	20,4	7,8	99,8
10. klasse	62,3	18,1	9,7	4,4	5,6	100,1
Almen gymnasial	64,5	14,2	4,6	1,4	15,3	100,0
Erh.gym.+basisudd.	68,9	18,9	6,1	1,4	4,8	100,1
Erhvervsuddannelser						
Handel og kontor	78,6	9,1	3,4	6,5	2,5	100,1
Jern og metal	80,5	8,6	3,5	5,4	2,0	100,0
Bygge og anlæg	72,9	13,8	3,7	7,5	2,1	100,0
Øvrige erhv.udd.	73,3	10,4	3,7	9,2	3,2	99,8
Videregående udd.						
kort	83,6	8,5	2,3	3,4	2,2	100,0
mellemlang	89,2	4,1	1,2	3,1	2,5	100,1
lang	86,3	6,6	2,9	1,4	2,8	99,2
Uddannelse 1994						
Grundskole+uoplyst	50,4	12,0	10,9	21,3	5,4	100,0
10. klasse	60,7	16,0	11,6	6,8	5,0	100,1
Almen gymnasial	67,3	13,6	4,7	1,9	12,5	100,0
Erh.gym.+basisudd.	62,2	19,4	10,3	2,6	5,5	100,0
Erhvervsuddannelser						
Handel og kontor	72,5	12,0	5,7	7,5	2,4	100,1
Jern og metal	74,5	11,5	5,0	6,8	2,3	100,1
Bygge og anlæg	66,9	17,3	5,1	8,5	2,2	100,0
Øvrige erhv.udd.	68,0	12,7	5,5	10,9	3,0	100,1
Videregående udd.						
kort	79,3	10,3	3,7	4,3	2,5	100,1
mellemlang	83,0	7,3	2,4	4,0	3,3	100,0
lang	81,4	9,8	3,4	1,8	3,6	100,0

Betragtes udviklingen fra 1990 til 1994, er det generelle billede, at der inden for alle uddannelseskategorier er sket et fald i andelen i kernearbejdsstyrken, samt en stigning i andelen i marginalgruppen. Personer, der alene har en almen gymnasial uddannelse, har dog en højere andel i kernearbejdsstyrken i 1994 end i 1990.

Der er sket en væsentlig stigning i marginaliseringen både for personer uden uddannelse og for personer med en erhvervskompetencegivende uddannelse. Den eneste undtagelse er personer med almen gymnasial uddannelse, hvor andelen af marginaliserede næsten er uændret. Det kan skyldes, at netop denne gruppe har haft glæde af, at der i arbejdsmarkedspolitikken er gjort en særlig indsats for de unge.

Der er ikke rykket på den generelt meget skæve fordeling af ledigheden imellem de forskellige uddannelseskategorier i årene fra 1990 til 1994. Den skæve fordeling af marginaliseringen for personer med forskellige uddannelser er fortsat uændret i årene fra 1990 til 1994.

Sammenfattende kan det om de fordelingsmæssige aspekter konkluderes:

- Mænds og kvinders fordeling efter arbejdsmarkedstilknytning er blevet mere lige i årene fra 1990 til 1994, men der er dog stadig betydelige forskelle mellem kønnenes placering på arbejdsmarkedet.
- Der er sket væsentlige ændringer i arbejdsmarkedsgruppernes aldersstruktur i årene 1990-94. De 18-30-årige har klaret sig betydeligt bedre end de øvrige aldersgrupper. De 51-60-årige har den største stigning i andelen af marginaliserede. Tilbagetrækningen blandt de 61-66-årige er nu kommet så vidt, at det er under hver fjerde som er i kernearbejdsstyrken, mens 61 pct. er på permanent offentlig forsørgelse.

- Stigningen i marginalgruppen har i nogenlunde samme omfang ramt personer i de forskellige uddannelseskategorier. Der er således ikke rykket ved den generelle struktur, som i 1994 er 10-12 pct. marginalisering for personer uden uddannelse, 5-6 pct. for personer med en erhvervsuddannelse og 2-4 pct. for personer med en videregående uddannelse.
- De yngste aldersgrupper og kvinderne har bedst været i stand til at klare den øgede marginalisering fra 1990 til 1994. De ældre aldersgrupper er i højere grad kommet til at betale prisen for den øgede marginalisering. Fordelingen af marginaliseringen efter uddannelseskategori har ikke undergået nogen større forandringer fra 1990 til 1994.

Marginalisering 1982-1994

Beregningerne i dette kapitel kan gives et lidt mere langsigtet perspektiv, hvis man sammenholder dem med Velfærdskommissionens beregninger. Disse er foretaget i perioden 1982-91. Ved at sammenkæde beregningerne kan man få en tidsserie for en 13-årig periode. Figur 3.3 viser udviklingen fra 1982 til 1994 for tre af arbejdsmarkedsgrupperne, samt for gruppen af registrerede ledige.

Kernearbejdsstyrken toppede under højkonjunkturen i 1986 og 1987 og er faldet siden. Procentvis er der dog tale om meget små ændringer i kernearbejdsstyrken i den betragtede periode.

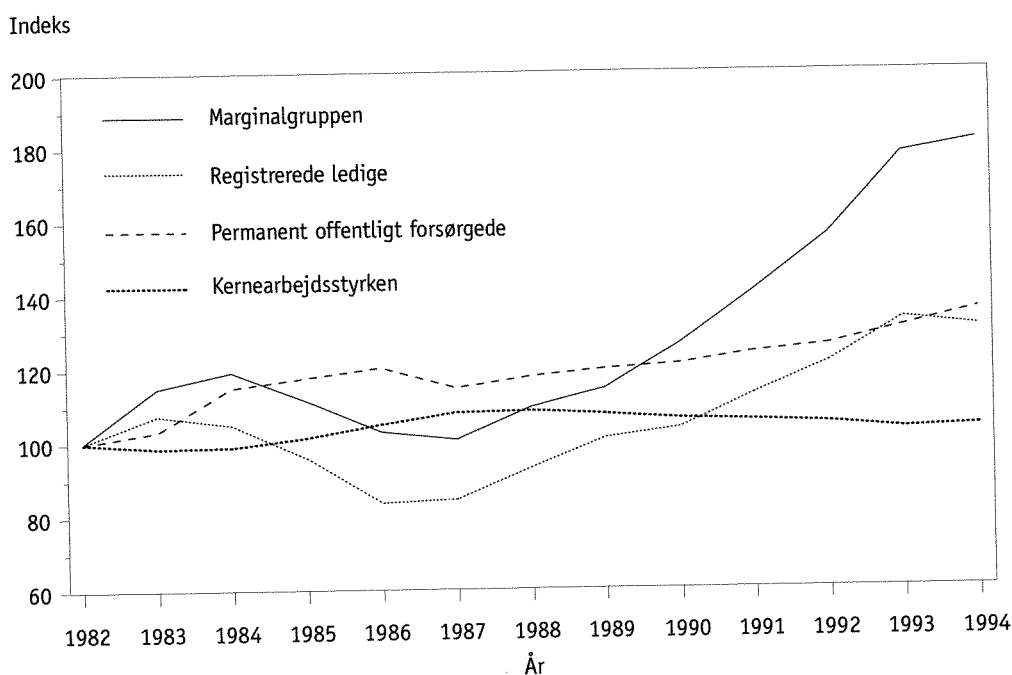
Den registrerede arbejdsløshed steg i periodens start for derefter at falde frem til 1986-87, hvorefter der er sket en ubrudt stigning til og med 1993.

Andelen af marginaliserede følger bevægelserne i arbejdsløsheden, men afstanden er dog stadig blevet større. Mens den registrerede arbejdsløshed er 30 pct. højere i 1994 end i 1982, er marginalgruppen i den samme periode vokset med 81 pct. Det er ikke mindst i 1990'erne, at der har været en kraftig vækst i marginalgruppen.

Det er i øvrigt karakteristisk, at spændet mellem væksten i marginalgruppen og antallet af registrerede ledige opstår, når konjunkturerne er dårlige, som det var tilfældet i 1982-1984, og i 1990-1993.

Endelig følger udviklingen i de permanent offentligt forsørgede sit helt eget forløb. Bortset fra en nedgang i et enkelt år under højkonjunkturerne i 1987, er der sket en ubrudt stigning i antallet i de erhvervsaktive aldersklasser, som modtager permanent offentlig forsørgelse. På trods af at en begyndende konjunktur-opgang spores på de øvrige tidsserier i 1994, kan der ikke spores nogen tendens til nedgang i stigningstakten for antallet af personer, som trækker sig tilbage fra arbejdsmarkedet.

Figur 3.3.
Marginalgruppe, permanent offentlig forsørgelse, kernearbejdsstyrke samt registrerede ledige 1982-94. Indeks 1990=100.

Følsomhedsanalyser

Inddelingen af befolkningen efter tilknytning til arbejdsmarkedet kan foretages på flere forskellige måder. For at illustrere betydningen af inddelingen er det i dette afsnit vist, hvordan marginalgruppen ser ud henholdsvis med en snævrere og med en bredere afgrænsning, end den som Velfærdskommissionen har valgt.

Ved den snævre afgrænsning følges definitionen fra Velfærdskommissionen, men inddelingen sker udelukkende på basis af den registrerede CRAM-ledighed. Dvs. at kontanthjælpsmodtagere ikke indgår blandt de marginaliserede, medmindre de er registreret som ledige. Det betyder naturligvis, at marginalgruppen bliver betydeligt mindre. Som vist i tabel 3.6 vokser marginalgruppen med denne definition fra 104.000 i 1990 til 168.000 i 1994. Marginalgruppen bliver således 74.000 lavere i 1990 og 87.000 lavere i 1994 med denne snævre definition.

Tabel 3.6

Marginalgruppen i 1990-1994 med forskellige inddelinger af befolkningen. (1.000 personer).

	1990	1991	1992	1993	1994
Marginalgruppen alene					
baseret på CRAM-registeret	104	115	124	146	168
Velfærdskommissionens definition	178	198	219	250	255
I marginalgruppen ved 2 gange					
½ års ledighed inden for 3 år	266	289	320	355	364

Mere interessant er det, at der både med den snævre definition og med Velfærdskommissionens definition sker en kraftig stigning i marginalgruppen fra 1990 til 1994. Stigningen i marginalgruppen fra 1990 til 1994 er med Velfærdskommissionens definition på 43 pct., mens stigningen i marginalgruppen alene baseret på CRAM-tallene er på 62 pct. Det tyder på, at afdæmpningen i marginaliseringen i første omgang især har berørt kontanthjælpsmodtagerne. Da der er en overvægt af kontanthjælps-

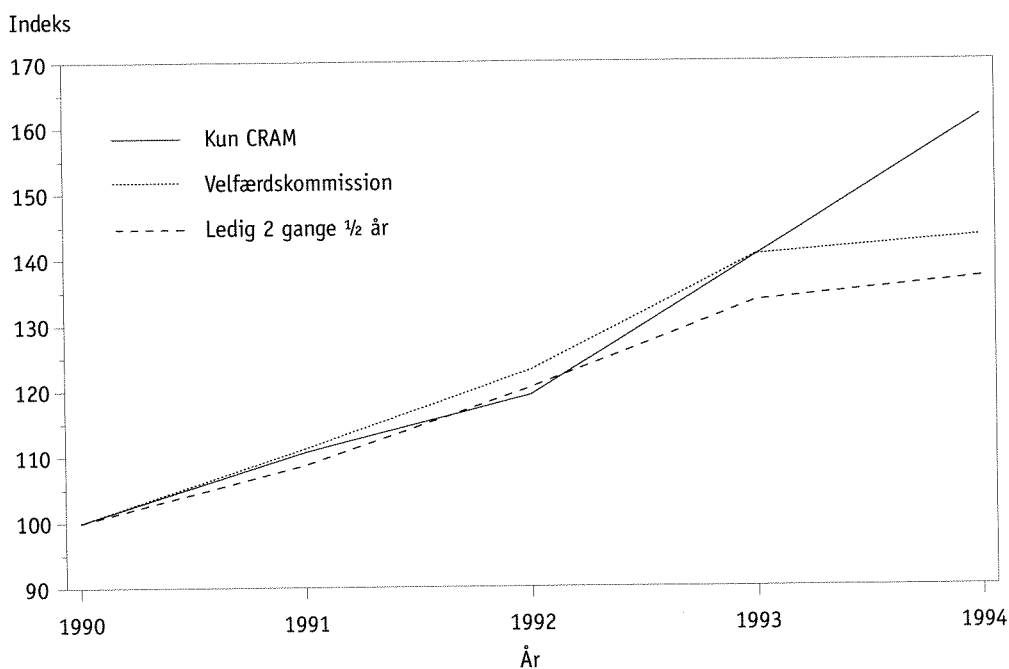
modtagere blandt de yngre, kan dette være en afspejling af den succes, der er med arbejdsmarkedsindsatsen over for de unge.

Udviklingen kan dog også være et resultat af, at kontanthjælpsmodtagerne er en mindre konjunkturfølsom gruppe, end de registrerede ledige. Datagrundlaget giver ikke mulighed for at afgøre, hvad årsagen er.

Ved den brede definition af marginalgruppen afgrænses marginalgruppen til at bestå af personer, der i mindst 2 ud af 3 år har haft et halvt års ledighed. Det vil naturligvis føre til en betydelig stigning i marginalgruppen i sammenligning med Velfærdskommissionens definition, da den kræver en ledighed på 0,7 i alle årene, idet der dog er visse modifikationer. Med den

Figur 3.4.

Udvikling i marginalgruppen fra 1990 til 1994 med tre forskellige afgrænsninger af marginalgruppen. Indeks 1990=100.

ny definition bliver marginalgruppen større, og det fremgår af tabel 3.6, at den vokser fra 266.000 i 1990 til 364.000 i 1994. Igen er der tale om en betydelig vækst i analyseperioden, idet stigningen er på 37 pct.

Vækstprocenterne for marginalgruppen med de tre forskellige definitioner, fremgår af figur 3.4, som viser indeks for marginalgruppen med de forskellige definitioner. Jo bredere definitionen er, des lavere er vækstprocenten. Den mest markante afvigelse mellem marginalgrupperne er som før nævnt den kraftige vækst i marginalgruppen baseret på CRAM-registeret fra 1993 til 1994.

Det kan konkluderes, at der selv med meget forskellige afgrænsninger af marginalgruppen, ikke røres ved den generelle konklusion, at der har været en kraftig vækst i marginalgruppen fra 1990 til 1994, og at væksten i marginalgruppen har været kraftigere end væksten i den registrerede arbejdsløshed.

Konklusionerne i dette kapitel synes derfor at være robuste over for afvigende definitioner af marginalgruppen.

Mobilitet mellem arbejdsmarkedsgrupperne

Gruppering af de 18-48-årige

Datagrundlaget i dette kapitel er Socialforskningsregisteret, ligesom det er tilfældet i kapitel 3. Formålet med kapitlet er at analysere, hvordan befolkningen bevæger sig mellem de fem forskellige grupper, som afspejler tilknytningen til arbejdsmarkedet. Analysen i dette kapitel er begrænset til de 18-48-årige. Herved fokuseres på de aldersklasser, hvor egentlig tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet endnu ikke er på tale i noget større omfang. Det gør det nemmere at fortolke resultaterne, end når der fokuseres på alle 18-66-årige. Erhvervsanalysen i kapitlets sidste afsnit omfatter dog alle 18-66-årige, da det er den samlede beskæftigelse i fremstillingssektoren, der analyseres.

Betragtes alene de 18-48-årige vokser marginalgruppen fra 146.000 personer i 1990 til 197.000 personer i 1994. Tallene for marginalgruppen og de løst tilknyttede til arbejdsmarkedet viser stagnation fra 1993 til 1994, efter at der i de tidligere år har været en stigning, jf. tabel 4.1. Antallet af offentligt forsørgede vokser i gennemsnit med 4 pct. pr. år i hele perioden.

Tabel 4.1.
De 18-48-årige fordelt efter arbejdsmarkedstilknytning 1990-1994. (1.000 personer)

Arbejdsmarkedsstatus	1990	1991	1992	1993	1994
Kernearbejdsstyrken	1.732	1.707	1.685	1.648	1.662
Løst tilknyttede arbejdsmarkedet	329	349	356	371	364
Marginalgruppen	146	161	177	198	197
Permanent offentligt forsørgede	62	64	66	70	72
Alternativt forsørgede	129	121	122	119	107
I alt	2.398	2.402	2.406	2.406	2.402

Den fremadrettede udvikling for arbejdsmarkedsgrupperne i 1990

I dette afsnit betragtes bevægelserne fra 1990 til 1994 for personer i de enkelte arbejdsmarkedsgrupper, som de fremstår ved grupperingen i 1990.

Kernearbejdsstyrken i 1990 er en stabil gruppe i den betragtede periode. Hele 84 pct. af de personer, som var i kernearbejdsstyrken i 1990, er stadig i kernearbejdsstyrken i 1994, jf. tabel 4.2. Yderligere 9 pct. er blevet løst tilknyttede, mens kun 2-3 pct. er gået over til marginalgruppen. De resterende knap 5 pct. er blevet permanent offentligt forsørgede eller alternativt forsørgede. Endvidere er nogle få procent døde eller udvandrede.

De løst tilknyttede til arbejdsmarkedet i 1990 er for 38 pct.'s vedkommende overgået til kernearbejdsstyrken, 34 pct. er fortsat løst tilknyttede, mens 20 pct. tilhører marginalgruppen i 1994.

Tabel 4.2.
Placering efter arbejdsmarkedsgrupper i 1994 af de 18-48-årige i 1990. Pct.

Arbejdsmarkedsstatus i 1990	Arbejdsmarkedsstatus i 1994						I alt
	Kerne- arbejds- styrke	Løst til- knyttede arbejds- markedet	Marginal gruppe	Permanent offentligt forsørgede	Alternativt forsørgede	Død/ud- vandret efter 1990	
Kernearbejdsstyrke	84,1	9,0	2,6	0,9	2,1	1,4	100,1
Løst tilknyttede	37,6	33,6	19,7	2,6	5,1	1,4	100,0
Marginalgruppe	11,4	26,7	48,6	8,7	3,1	1,6	99,8
Permanent offent- ligt forsørgede	0,3	0,1	0,5	92,1	1,6	5,4	100,0
Alternativt forsørgede	35,2	24,2	12,6	5,0	18,6	4,5	100,1
I alt	68,3	14,2	7,8	3,7	4,4	1,6	100,0

Det er således næsten dobbelt så mange som efterfølgende overgår til kernearbejdsstyrken som til marginalgruppen. De løst tilknyttede er en ustabil gruppe, hvor kun hver tredje er tilbage i gruppen efter fire år.

Knap halvdelen af personerne i marginalgruppen i 1990 er stadig i marginalgruppen i 1994. Dette er udtryk for en relativt høj mobilitet. Imidlertid er det kun 11 pct., som er overgået til kernearbejdsstyrken, mens hele 27 pct. er løst tilknyttet arbejdsmarkedet. Yderligere er 9 pct. overgået til permanent offentlig forsørgelse. Marginalgruppen er således en gruppe, der har svært ved at opnå en stabil tilknytning til arbejdsmarkedet. Det skal dog understreges, at marginalgruppens problemer naturligvis er påvirket af konjunkturerne i årene 1990-1994. Under et mere positivt konjunkturforløb ville der formentlig have været bedre muligheder for overgang fra marginalgruppen til kernearbejdsstyrken.

Den mest stabile af arbejdsmarkedsgropperne er ikke overraskende de permanent offentligt forsørgede. Hele 92 pct. af denne gruppe i 1990 er stadig permanent offentligt forsørgede i 1994. Hovedparten af de resterende er døde (eller udvandrede) i den mellemliggende periode. Praktisk talt ingen vender tilbage til arbejdsmarkedet.

De alternativt forsørgede er den mindst stabile gruppe blandt de fem arbejdsmarkedsgropper. Da der i analysen i dette kapitel alene betragtes personer i alderen 18-48 år er gruppen domineret af studerende uden væsentlig lønindkomst. Når kun 19 pct. tilhører gruppen efter 4 år, afspejler det formentlig, at de studerende kun sjældent er uden væsentlig lønindkomst i en længere årrække. Godt 35 pct. er overgået til kernearbejdsstyrken og 24 pct. er løst tilknyttet arbejdsmarkedet. Endvidere er 13 pct. overgået til marginalgruppen. I betragtning af, at der fortrinsvis er tale om studerende, er denne fordeling ikke overraskende på baggrund af den høje arbejdsløshed i analyseårene.

Rekrutteringen af arbejdsmarkedsgrupperne i 1994

Som supplement til analysen af den fremadrettede udvikling, som er foretaget ovenfor, kan bevægelserne også analyseres bagudrettet. Ved en sådan analyse undersøges det, hvilken karriere personerne i arbejdsmarkedsgrupperne tidligere har haft. Det kan give et noget anderledes billede end den fremadrettede analyse, bl.a. fordi der er foregået en kraftig vækst i marginalgruppen i periodens løb. Det har også betydning for tallene, at det ikke er helt de samme personer, som betragtes i de to år. I forrige afsnit betragtes de 18-48-årige i 1990, dvs. de 22-52-årige i 1994, mens det i dette afsnit er de 18-48-årige i 1994, der betragtes, dvs. de 14-44-årige i 1990.

Af de 18-48-årige i kernearbejdsstyrken i 1994 var tre ud af fire også i kernearbejdsstyrken i 1990. 7 pct. rekrutteres fra de løst tilknyttede til arbejdsmarkedet, mens under 1 pct. kommer fra marginalgruppen. Yderligere var 3 pct. alternativt forsørgede i 1990. Endelig er der 1 pct., som er indvandret siden 1990, og 13 pct. som var under 18 år i 1990. De sidste to grupper kan naturligvis ikke opdeles efter deres arbejdsmarkedsstatus i 1990, da den ikke kendes for indvandrerne, og da den ikke har nogen mening for de under 18-årige.

Den største rekrutteringsgruppe for de løst tilknyttede i 1994 er kernearbejdsstyrken, hvorfra ikke mindre end 38 pct. er kommet. Der er 28 pct., som også var løst tilknyttede i 1990, og 10 pct. som dengang var i marginalgruppen, mens 9 pct. var alternativt forsørgede i 1990. Som gruppe betragtet er de løst tilknyttede den mest sammensatte. Den består på den ene side af personer, som er på vej ind på arbejdsmarkedet, dvs. dem der tidligere har været i marginalgruppen eller alternativt forsørget. På den anden side består den også af personer, som kan være på vej ud af arbejdsmarkedet. Det gælder personer, som tidligere var i kernearbejdsstyrken.

Marginalgruppen i 1994 består for cirka en tredjedels vedkommende af personer, som tidligere har været i marginalgruppen,

og yderligere knap en tredjedel var løst tilknyttede arbejdsmarkedet i 1990. Lidt overraskende er 20 pct. overgået fra kernearbejdsstyrken i 1990 til marginalgruppen i 1994. Dette er formentlig et resultat af stigningen i arbejdsløsheden fra 1990 til 1993. Endelig kan det bemærkes, at 9 pct. af marginalgruppen tidligere har været alternativt forsørget. Der kan være tale om personer, som har haft vanskeligheder med at skaffe sig et job efter afslutningen af en uddannelse.

De permanent offentligt forsørgede var for 57 pct.'s vedkommende også permanent offentligt forsørgede i 1990. De resterende fordeler sig på både kernearbejdsstyrke, løst tilknyttede til arbejdsmarkedet, alternativt forsørgede og marginalgruppen.

Tabel 4.3.
Arbejdsmarkedsstatus i 1990 for de 18-48-årige i 1994. Pct.

	Arbejdsmarkedsstatus i 1994						
	Kerne- arbejds- styrke	Løst til- knyttede arbejds- markedet	Marginal gruppe	Permanent offentligt forsørgede	Alternativt forsørgede	Død/ud- vandret efter 1990	I alt
<i>Arbejdsmarkedsstatus i 1990</i>							
Kernearbejdsstyrke	75,4	38,4	19,5	11,6	28,3	55,1	63,0
Løst tilknyttede	7,0	28,3	30,3	8,7	13,4	10,5	12,0
Marginalgruppe	0,9	9,9	32,9	12,9	3,6	5,3	5,3
Permanent offentligt forsørgede	0,0	0,0	0,1	56,8	0,6	7,6	2,3
Alternativt forsørgede	3,0	9,3	8,8	7,7	21,4	12,9	4,7
Indvandret siden 1990	1,3	2,0	2,3	0,2	4,0	0,0	1,5
Under 18 år i 1990	12,5	12,1	6,1	2,3	28,6	8,7	11,3
I alt	100,1	100,0	100,0	100,2	99,9	100,1	100,1

Endelig er størstedelen af de alternativt forsørgede rekrutteret fra kernearbejdsstyrken eller de under 18-årige i 1990. En hel del har dog også været alternativt forsørget eller løst tilknyttet arbejdsmarkedet i 1990.

Sammenfatning af mobilitetsanalyserne for de 18-48-årige

Mobilitetsanalyserne viser, at der foregår betydelige bevægelser mellem de forskellige arbejdsmarkedsgrupper. Mest stabil er ikke overraskende gruppen af permanent offentligt forsørgede. Fra denne gruppe er der ingen anden væsentlig afgang end dødsfald.

Kernearbejdsstyrken er også stabil. Langt hovedparten af kernearbejdsstyrken forbliver i denne gruppe, og den vigtigste afgang er til gruppen af de løst tilknyttede til arbejdsmarkedet. Set i forhold til kernearbejdsstyrkens størrelse er det kun en meget lille andel, der bliver marginaliseret i løbet af den fireårige analyseperiode.

De løst tilknyttede arbejdsmarkedet er en mere turbulent gruppe. Den hyppigste afgangsårsag er, at personerne overgår til kernearbejdsstyrken, men en hel del overgår også til marginalgruppen, og en del forbliver naturligvis også i gruppen. De løst tilknyttede arbejdsmarkedet er typisk personer, der enten er på vej ind på arbejdsmarkedet, eller også er på vej ud af arbejdsmarkedet. Det er således en meget sammensat gruppe.

Marginalgruppen er mere stabil end gruppen af løst tilknyttede arbejdsmarkedet, og den har den relativt største afgang til netop denne gruppe. Det er derimod en mindre del, som går direkte fra marginalgruppen til kernearbejdsstyrken i løbet af en 4-årig periode. Omvendt er det en overraskende høj andel af marginalgruppen, der direkte rekrutteres fra kernearbejdsstyrken.

Den mest ustabile gruppe er de alternativt forsørgede, hvor den hyppigste bevægelse i analyseperioden, er overgang til kernearbejdsstyrken, men også overgang til en løsere tilknytning til arbejdsmarkedet forekommer hyppigt.

Mobilitetens sammenhæng med køn, alder og uddannelse

I dette afsnit betragtes forskelle i mobiliteten betinget af forskelle i køn, alder og uddannelsesmæssige forudsætninger. Det er igen de 18-48-årige i 1990, som analyseres. Analysen foretages alene for to af de fem arbejdsmarkedsgrupper, idet det kun er kernearbejdsstyrken og marginalgruppen i 1990, som belyses.

Mænd er bedre til at fastholde en position i kernearbejdsstyrken end kvinder, idet 85,5 pct. af mændene stadig er i kernearbejdsstyrken i 1994, mens den tilsvarende andel for kvinder er 82,3 pct., jf. tabel 4.4. Dette modsvarer af, at kvindernes afgang til gruppen af løst tilknyttede til arbejdsmarkedet og til marginalgruppen er større end mændenes.

Kvinder er til gengæld bedre til at komme fri af marginalgruppen end mænd. Hvor kun 33 pct. af mændene i marginalgruppen overgår til kernearbejdsstyrken eller til de løst tilknyttede til arbejdsmarkedet, er det 42 pct. for kvindernes vedkommende. Der er også en højere andel af mænd end kvinder, som overgår fra marginalgruppen til permanent offentlig forsørgelse.

Samlet må kvinderne konkluderes at være mere "mobile" end mænd i relation til den valgte gruppering efter tilknytning til arbejdsmarkedet. De har sværere ved at fastholde et job end mændene, men samtidig lettere end mændene ved at kæmpe sig tilbage på arbejdsmarkedet, når de har været på vej ud af det.

Betragtes fordelingen på aldersgrupper, viser den, at de under 30-årige har sværere ved at fastholde en position i kernearbejdsstyrken end de 31-48-årige, der har en større tendens til at gå ud af kernearbejdsstyrken. Det må i høj grad tilskrives, at de unge endnu ikke har fundet deres varige arbejdsplads, men også at nogle vælger alternativ forsørgelse i forbindelse med uddannelse eller børnepasning.

De yngre er til gengæld bedre til at komme tilbage på arbejdsmarkedet fra marginalgruppen. Blandt de 18-30-årige i marginal-

Tabel 4.4.

Placering efter arbejdsmarkedsgrupper i 1994 af de 18-48-årige i 1990. Pct.

	Arbejdsmarkedsstatus i 1994						
	Kerne- arbejds- styrke	Løst til- knyttede arbejds- markedet	Marginal gruppe	Permanent offentligt forsørgede	Alternativt forsørgede	Død/ud- vandret efter 1990	I alt
<i>Arbejdsmarkedsstatus</i>							
<i>i 1990</i>							
Mænd							
Kernearbejdsstyrke	85,6	8,5	2,2	0,7	1,4	1,6	100,0
Marginalgruppe	9,6	23,3	51,8	10,6	2,5	2,3	100,1
Kvinder							
Kernearbejdsstyrke	82,3	9,5	3,0	1,1	2,8	1,3	100,0
Marginalgruppe	12,8	29,4	45,9	7,3	3,6	1,1	100,1
Under 30 år							
Kernearbejdsstyrke	78,5	12,9	3,0	0,2	3,7	1,8	100,1
Marginalgruppe	11,8	30,4	48,6	3,6	4,2	1,4	100,0
Under 31-40 år							
Kernearbejdsstyrke	88,2	6,5	2,2	0,7	1,3	1,2	100,1
Marginalgruppe	12,2	25,6	48,9	9,5	2,2	1,5	99,9
Under 41-48 år							
Kernearbejdsstyrke	86,8	6,5	2,6	2,0	0,8	1,3	100,0
Marginalgruppe	8,8	19,5	47,9	19,6	1,9	2,4	100,1
Grundskole							
Kernearbejdsstyrke	76,1	9,5	3,8	1,6	2,6	6,3	99,9
Marginalgruppe	7,3	21,6	53,8	11,1	2,8	3,4	99,2
10. klasse							
Kernearbejdsstyrke	83,6	10,2	3,5	0,8	1,9	0,0	100,0
Marginalgruppe	10,6	28,3	52,5	5,9	2,8	0,0	100,1
Almengymnasial							
Kernearbejdsstyrke	82,6	8,3	2,2	0,2	6,8	0,0	100,1
Marginalgruppe	13,3	29,6	38,8	9,9	8,5	0,0	100,1

(fortsættes)

Tabel 4.4.
Fortsat.

	Arbejdsmarkedsstatus i 1994						
	Kerne- arbejds- styrke	Løst til- knyttede arbejds- markedet	Marginal gruppe	Permanent offentligt forsørgede	Alternativt forsørgede	Død/ud- vandret efter 1990	I alt
Erhv.gym/basis							
Kernearbejdsstyrke	77,4	14,7	4,5	0,6	2,9	0,0	100,1
Marginalgruppe	11,6	31,7	48,9	5,4	2,3	0,0	99,9
Handel og kontor							
Kernearbejdsstyrke	86,1	9,3	2,8	0,6	1,2	0,0	100,0
Marginalgruppe	16,6	35,4	38,5	6,7	2,7	0,0	99,9
Jern og metal							
Kernearbejdsstyrke	86,6	9,5	2,1	0,5	1,3	0,0	100,0
Marginalgruppe	15,0	29,7	45,5	7,3	2,4	0,0	99,9
Bygge og anlæg							
Kernearbejdsstyrke	82,7	13,0	1,8	1,0	1,5	0,0	100,0
Marginalgruppe	9,1	34,8	42,1	10,9	3,2	0,0	100,1
Øvrige erhv.udd							
Kernearbejdsstyrke	83,4	10,3	2,8	1,3	2,3	0,0	100,1
Marginalgruppe	21,0	32,1	36,0	7,7	3,2	0,0	100,0
Kort vidg.udd							
Kernearbejdsstyrke	90,0	6,7	1,3	0,6	2,5	0,0	101,1
Marginalgruppe	31,9	32,4	31,9	1,6	2,2	0,0	100,0
Melleml.vidg.udd							
Kernearbejdsstyrke	93,5	3,9	0,9	0,5	1,3	0,0	100,1
Marginalgruppe	20,5	34,9	36,6	6,1	2,3	0,0	100,4
Lang vidg. udd.							
Kernearbejdsstyrke	92,1	5,3	1,1	0,3	1,2	0,0	100,0
Marginalgruppe	25,0	27,6	34,6	4,5	8,3	0,0	100,0
I alt							
Kernearbejdsstyrke	84,1	9,0	2,6	0,9	2,1	1,4	100,1
Marginalgruppe	11,4	26,7	48,6	8,7	3,1	1,6	100,1

gruppen kommer 42 pct. ind i kernearbejdsstyrken eller i gruppen af løst tilknyttede arbejdsmarkedet. For de 31-40-årige er den tilsvarende andel 38 pct., mens den for de 41-48-årige er 28 pct.

Andelen af personer i marginalgruppen, som overgår til permanent offentlig forsørgelse, stiger med alderen. Blandt de under 30-årige er det 4 pct., for de 31-40-årige gælder det 10 pct., mens det for de 41-48-årige er 20 pct.

Samlet kan det konkluderes, at der selv blandt de 18-48-årige er store aldersbetingede forskelle i, hvordan personerne klarer sig. De ældre klarer sig bedst inden for kernearbejdsstyrken, mens de unge klarer sig bedst inden for marginalgruppen.

Det blev i kapitel 3 påvist, at der er en stærk sammenhæng mellem risikoen for marginalisering og personernes uddannelsesmæssige baggrund. Betragtes alle 18-66-årige i 1994 er andelen af marginaliserede 10-12 pct. for personer uden en kompetencegivende uddannelse, mens den er 5-7 pct. for personer med en erhvervsuddannelse og 2-4 pct. for personer med en videregående uddannelse.

Her skal det analyseres, om uddannelse ikke alene sikrer mod en marginalisering, men om den også giver bedre mulighed for at komme tilbage på arbejdsmarkedet for en person, som er i marginalgruppen.

Betragtes personer i kernearbejdsstyrken ses det af tabel 4.4, at mere end 90 pct. af personer med en videregående uddannelse fastholder deres position i kernearbejdsstyrken fra 1990 til 1994. For personer med en erhvervsuddannelse fastholder mellem 83 og 87 pct. deres position i kernearbejdsstyrken. For personer der alene har grundskoleuddannelse, eller som har en erhvervsgymnasial eller 1.del af en erhvervsuddannelse, er det kun 76-77 pct., som er i stand til at fastholde deres plads i kernearbejdsstyrken. For personer med en almengymnasial eller 10.klasses uddannelse er 83 pct. i stand til at forblive i kernearbejdsstyrken.

Et tilsvarende billede findes for marginalgruppen. Personer uden uddannelse fastholdes i langt højere grad i marginalgruppen, end det er tilfældet for personer med en erhvervsuddannelse eller en videregående uddannelse. Mere end halvdelen af personerne i marginalgruppen med en videregående uddannelse er overgået til kernearbejdsstyrken eller gruppen af løst tilknyttede til arbejdsmarkedet fra 1990 til 1994. For personer med en grundskoleuddannelse er det tilsvarende 28 pct.

Der er altså en meget klar sammenhæng mellem uddannelsesmæssige forudsætninger og mulighederne for at klare sig på arbejdsmarkedet. Sammenhængen holder også inden for de enkelte arbejdsmarkedsgrupper. Både for personer i kernearbejdsstyrken og blandt de marginaliserede vil en person med en kompetencegivende uddannelse klare sig bedre end en person uden uddannelse. Både analyserne for alder og køn viser, at den gruppe som klarer sig dårligst i kernearbejdsstyrken klarer sig bedst i marginalgruppen. Dette er imidlertid ikke tilfældet for uddannelse. Personer uden uddannelse klarer sig både dårligst i kernearbejdsstyrken og blandt de marginaliserede.

En erhvervsanalyse

For at give en bedre analyse af marginaliseringsprocessen er der foretaget en totalanalyse af overgangssandsynlighederne fra kernearbejdsstyrken fra 1990 til 1994 for udvalgte erhverv. Det har ikke været beregningsmæssigt muligt at analysere marginaliseringen inden for samtlige erhverv. I stedet er det valgt alene at betragte udviklingen for en række brancher inden for fremstillingsvirksomhed. Dette kan give et vigtigt fingerpeg om erhvervsudviklingens eventuelle indflydelse på marginaliseringer.

På baggrund af stillingsbetegnelserne i 1988 var knap 500.000 18-66-årige ansat i fremstillingserhverv i 1990. For samtlige disse personer er placeringen på arbejdsmarkedsgrupper i 1990 og i 1994 foretaget. Beregningen viste, at 376.395 ud af de knap 500.000 var i kernearbejdsstyrken i 1990.

Ved opdelingen på erhverv er den mest omfattende af de grupperinger, som anvendes i nationalregnskabet, den såkaldte 117-gruppering af erhvervene. Her er imidlertid valgt at anvende den noget grovere 64-gruppering af erhvervene. Af de 64 grupper falder de 32 inden for fremstillingsvirksomhed. Overgangene fra kernearbejdsstyrken i 1990 i de forskellige erhverv til 1994 er vist i tabel 4.5.

Tabel 4.5.
Kernearbejdsstyrken i 1990 fordelt efter arbejdsmarkedsstatus i 1994.

	Kerne- arbejds- styrke	Løst til- knyttede arbejds- markedet	Marginal gruppe	Permanent offentligt forsørgede	Alternativt forsørgede	Antal personer
Slagterier og						
kødvaretilberedning	77,3	10,1	4,1	6,1	2,3	21.022
Fremstilling af mejeriprodukter	79,9	7,8	2,9	6,3	3,1	9.102
Næringsmid. ekskl.						
kød- og mælkeprod.	73,3	12,8	4,5	6,2	3,3	29.276
Drikkevarefremstilling	79,0	7,5	3,0	6,7	3,7	6.549
Tobaksfabrikker	71,4	11,1	4,2	10,3	3,1	1.673
Tekstilfremstilling	70,2	14,6	4,9	6,6	3,6	12.500
Beklædningsfremstilling	65,1	18,8	4,9	6,2	5,1	8.901
Fremst. af						
lædervarer ekskl. fodtøj	69,6	15,5	6,2	5,5	3,3	770
Fremstilling af fodtøj	75,6	11,1	5,6	5,3	2,4	1.203
Træforarbejdning ekskl. møbler	78,6	9,9	3,1	6,0	2,5	9.729
Fremstilling af træmøbler mv.	78,3	10,7	3,2	5,6	2,3	14.333
Papir- og papirvarefremstilling	76,4	10,1	3,2	7,6	2,8	8.329
Trykkerier og bogbinderier	75,1	12,0	5,3	5,1	2,6	18.919
Blad- og forlagsvirksomhed	80,4	7,1	3,7	5,1	3,7	14.312
Kemisk råstof- og						
gødningsfremst.	78,0	8,4	3,8	6,9	2,9	8.645

(fortsættes)

Tabel 4.5.
Fortsat.

	Kerne- arbejds- styrke	Løst til- knyttede arbejds- markedet	Marginal gruppe	Permanent offentligt forsørgede	Alternativt forsørgede	Antal personer
Farve-, medicinal- og sæbefabr. mv.	84,1	5,9	2,4	4,8	2,9	13.946
Olieraffinaderier	90,8	1,8	0,7	3,4	3,3	554
Asfalt- og tagpapfabrikker mv.	80,3	9,8	2,3	4,9	2,7	1.855
Fremst. af gummiprodukter	77,0	9,8	4,3	6,2	2,6	2.434
Fremst. af plastvarer	76,3	11,4	4,9	4,9	2,5	8.558
Porcelæns- og glasfremstilling	71,8	12,3	4,9	8,1	3,0	3.948
Teglværker og cementfabrikker mv.	75,8	11,2	3,9	7,1	2,0	11.662
Jern- og metalværker og støberier	70,1	13,4	5,3	8,9	2,3	4.606
Fremst. af jern- og metalvarer	77,5	11,1	3,9	5,3	2,2	32.051
Fremst. af maskiner	80,1	9,8	3,0	5,0	2,1	65.249
Fremst. af el- og teleudstyr	74,6	12,2	5,4	5,2	2,6	26.560
Fremst. af transportmidler	77,4	11,9	3,1	5,7	1,9	19.760
Fremst. af måleinstrumenter mv.	77,9	10,2	4,4	4,9	2,6	12.163
Guld- og sølvvarefremst., legetøj mv.	79,1	8,7	3,4	5,4	3,4	7.787
Fremstillingsvirksomhed i alt	77,6	10,7	3,9	5,7	2,7	376.396

Den højeste fastholdelsesandel for personer i kernearbejdsstyrken findes for olieraffinaderier med 91 pct. og for farve-, medicinal- og sæbefabrikker med 84 pct. De fleste erhverv har en fastholdelsesprocent mellem 70 og 80 pct. Laveste fastholdelsesprocent findes for beklædningsfremstilling med 65 pct., fremstilling af lædervarer ekskl. fodtøj med 70 pct. og tekstilfremstilling, samt jern-, metalværker og støberier.

Betragtes andelen af marginaliserede, kan det konstateres, at der er en nær sammenhæng mellem en lav fastholdelsesprocent i kernearbejdsstyrken og en høj andel i marginalgruppen. Her har fremstilling af lædervarer ekskl. fodtøj, fremstilling af fodtøj, fremstilling af el- og teleudstyr de højeste andele med 5-6 pct., som overgår til marginalgruppen, mens olieraffinaderier, farve-, medicinal- og sæbefabrikker har de laveste marginaliseringsandele med 1-2 pct.

Tabel 4.4 stemmer godt med en hypotese om, at erhverv i vækst har en lav marginaliseringsprocent, og erhverv i tilbagegang har en høj marginaliseringsprocent. Væksten fra 1990 til 1994 var højest inden for træbearbejdning og træmøbelfremstilling, mens det største fald skete for tekstil-, beklædnings- og læderfremstilling.

Fra ledighed til beskæftigelse

Ledighedsproblemet må alt andet lige betegnes som mere alvorligt, jo vanskeligere det er for de ledige at vende tilbage til arbejdsmarkedet. Spørgsmålet om, hvor mange der fastholdes i langvarig ledighed, kan belyses som i kapitel 4 ved mobiliteten mellem arbejdsmarkedsgrupperne. En anden mulighed er at se på, hvor lang tid det tager, før en gruppe af ledige vender tilbage til beskæftigelse. Finansministeriet (Finansministeriet 1995a) har analyseret ophørsmønstret for dels en gruppe af såkaldt nyledige, dels for den samlede bestand af ledige. De nyledige er afgrænset som personer, der er ledige i begyndelsen af januar, og som højst har en uges ledighed inden for det sidste kvartal. Den gruppe kan således forventes at være mere homogen med hensyn til den forudgående ledighedshistorie end den samlede bestand af ledige. Til gengæld er den ikke repræsentativ for den samlede gruppe af ledige. Analysen dækker perioden januar 1993 til december 1994. Det fremgår, at efter 12 måneder var ledigheden ophørt for cirka 85 pct. af de nyledige. For den samlede bestand af ledige var ledigheden ophørt for cirka 65 pct. efter 12 måneder. Efter 24 måneder var ledigheden ophørt for 95 pct. af de nyledige og for 90 pct. af den samlede bestand.

I fortolkningen af analysen er det vigtigt at vide, hvad der i denne forbindelse menes med, at ledighedsperioden er ophørt. Operationaliseringen af begrebet "ophør" indebærer i Finansredegørelsen, at personen ikke har været registreret som arbejdsløs i fire sammenhængende uger. Det betyder for det første, at ledighedens ophør ikke nødvendigvis er en stabil tilstand. Eksempelvis vil en person, der vender tilbage til ledighed efter at have været i beskæftigelse i 5 uger, fortsat blive henregnet under dem, hvis ledighed er ophørt. For det andet medfører ledighedens ophør ikke nødvendigvis, at de ledige kommer i beskæftigelse. Ledige, der går på børnepasningsorlov eller deltager i aktiveringsforanstaltninger, bliver således medregnet blandt dem, der er ophørt med at være ledige. Det samme er tilfældet for ledige,

som går på barselsorlov eller overgår til sygedagpenge. Endvidere vil personer, som overgår til kontanthjælp uden at være registrerede ledige, blive regnet som ophørt med at være ledige. Endelig er dette også tilfældet for ledige, der går på efterløn, eller som overgår til førtidspension.

I Socialforskningsregisteret er det muligt både at beregne afgang fra ledighed og at korrigere denne afgang for antallet, der deltager i arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger (orlov, aktivering og efterløn) eller forlader arbejdsmarkedet på grund af sygdom, barsel, pension eller kontanthjælp.

I det følgende præsenteres tre typer af kurver for ledighedsophør. *Den første kurve* viser bruttoafgangen fra ledighed. Denne kurve beregnes ud fra CRAM-oplysningerne¹⁾ i Socialforskningsregisteret. Ud fra oplysninger baseret på AMFORA²⁾ kan man beregne antallet af registrerede ledige, hvis ledighedsophør skyldes, at de indgår i en arbejdsmarkedspolitisk foranstaltning. Det vil typisk være foranstaltninger som børnepasnings-, uddannelses- og sabbatorlov, aktiveringsforanstaltninger (jobtræning og uddannelse) samt efterløn. I *den anden kurve* vises således andelen af personer, der forlader en tilstand som ledig, men ikke for at deltage i en arbejdsmarkedsforanstaltning. Nogle af disse personer vil gå på pension, kontanthjælp, sygedagpenge eller barsel. Oplysninger om antallet af personer på denne type af overførselsindkomster kan man finde i den sammenhængende Socialstatistik, der også indgår i Socialforskningsregisteret. I *den*

-
- 1) CRAM er det Centrale Register for ArbejdsMarkedsstatistik, der indeholder oplysninger om den registrerede ledighed, hvilket vil sige de forsikrede ledige samt ikke-forsikrede ledige, der er henvist til AF-kontorerne fra Socialforvaltningen. CRAM-registeret indgår som en del af Socialforskningsregisteret.
 - 2) AMFORA er Danmarks Statistiks register for ArbejdsMarkedsFOR-Anstaltninger. Frem til 1993 omfatter denne statistik kun foranstaltninger i Arbejdsmarkedsstyrelsens regi. Først fra og med 1994 omfatter statistikken alle beskæftigelses-, uddannelses-, orlovs- og tilbagetrækningsforanstaltninger for ledige. AMFORA indgår som en del af Socialforskningsregisteret.

tredje kurve for ledighedsophør korrigeres for antallet af personer, der overgår fra ledighed til en af disse ordninger. Den tredje kurve er således den kurve, der mest præcist viser andelen af personer, der går fra ledighed til beskæftigelse.

Kriteriet for, at ledigheden er ophørt, begrænses her til at omfatte personer, der ikke har været registreret som ledige i mindst 13 sammenhængende uger. Dermed er der større sandsynlighed for, at de personer, der registreres som beskæftigede, har opnået en stabil tilknytning til arbejdsmarkedet eller er blevet tilknyttet det ordinære uddannelsessystem. Desuden illustrerer kurverne ophørsmønstret for den samlede bestand af ledige.

Ophørsmønstret er beregnet for en toårig periode fra sidste uge af november 1993 til sidste uge i november 1995 og dækker således begyndelsen af konjunkturopgangen. De kurver, der vises, dækker imidlertid kun perioden frem til midt i september 1995, hvilket skyldes, at AMFORA-statistikken kun kan føres frem til januar 1996³⁾ på analysetidspunktet. Den periode, der analyseres, er således forskudt ca. et år frem i forhold til Finansredegørelsens analyseperiode. Den sammenhængende Socialstatistik er kun offentliggjort til 1994. Den tredje kurve, hvor der både korrigeres for overgang til aktivering og til en række offentlige overførselsindkomster, løber derfor kun for de 43 første uger af den toårige periode.

I det følgende præsenteres de tre typer af ophørskurver dels for samtlige ledige, dels for undergrupper af henholdsvis mænd og kvinder, aldersgrupper og a-kasser.

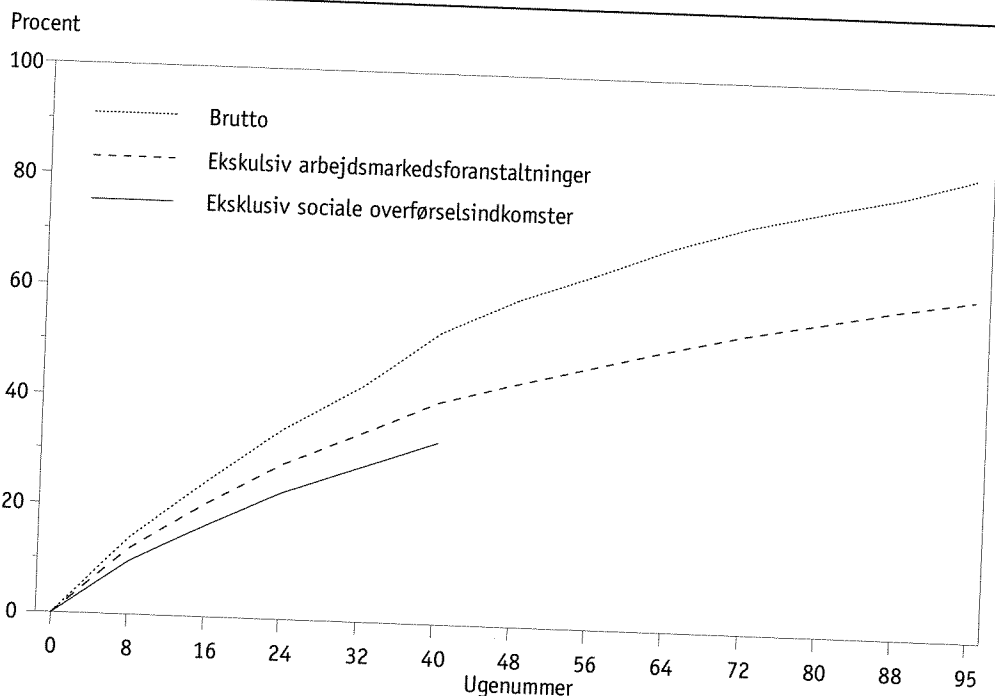
Samtlige ledige

Kurverne for ophør fra ledighed for samtlige ledige er vist i figur 5.1. Det fremgår, at uden korrektioner for aktivering og

3) Da ledigheden først antages at være ophørt efter 13 ugers sammenhængende beskæftigelse, må analyseperioden afkortes med de sidste 13 uger af den periode, for hvilken datamaterialet er tilgængeligt.

Figur 5.1.

Ophør fra ledighed for den samlede bestand af ledige november 1993.

sociale overførselsindkomster vil ledigheden være ophørt for lidt mere end 60 pct. efter det første år. I slutningen af det andet år er ledigheden ophørt for 85 pct. Sandsynligheden for, at ledigheden ophører, aftager altså over den to-årige periode. Disse resultater stemmer godt overens med Finansministeriets resultater (jf. Finansredegørelse 95).

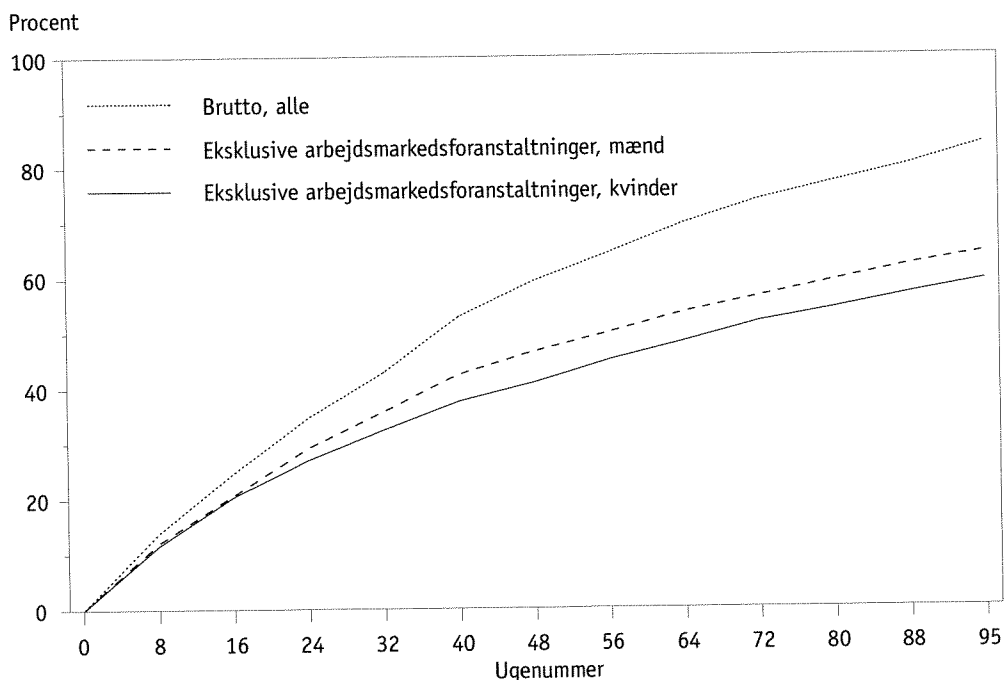
Det fremgår også af figuren, at en del af dem, der ophører med at være registreret som ledige, overgår til en arbejdsmarkedspolitisk foranstaltning. Efter det første år er ledigheden, når aktive-rede og efterlønsmodtagere medregnes som ledige, ophørt for 46 pct. af dem, der har været ledige i begyndelsen af 1993. I slutningen af det andet år er ledigheden i følge denne kurve ophørt for 62 pct., dvs. 38 pct. fortsat er ledige eller i anden foranstaltning.

Herudover viser figuren, at nogle af dem, der ophører med at være ledige eller aktiverede, overgår til pension, barsel eller sygedagpenge. I oktober 1994 var det således kun en tredjedel af dem, der var ledige i november 1993, der havde opnået udstøttet beskæftigelse eller kun halvdelen af dem, der havde forladt ledighedsstatistikken på dette tidspunkt.

Mænd og kvinder

En opdeling af de ledige på mænd og kvinder viser, at ophørsmønstret for samtlige registrerede ledige uden korrektioner er praktisk talt identisk for mænd og kvinder i de første 52 uger. Derefter har mænd lidt større sandsynlighed for at træde ud af ledighed end kvinder, men forskellen er forholdsvis lille.

Figur 5.2.
Ophør fra ledighed for den samlede bestand af ledige november 1993 samt for mænd og kvinder.

Der opstår imidlertid tydelige forskelle mellem mænds og kvinders ophørsmønster, når man korrigerer for antallet af personer, der overgår til arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger. Som det fremgår af figur 5.2, er der efter de første 16 uger af måleperioden tydeligvis flere kvinder end mænd, der overgår til en arbejdsmarkedspolitisk foranstaltning, når de ophører med at være registreret som ledige. Et tilsvarende mønster finder man, når der yderligere korrigeres for overgang til de før nævnte sociale overførselsindkomster. Efter 40 uger er det således 38 pct. af mændene og 30 pct. af kvinderne, der er kommet i beskæftigelse.

Fire aldersgrupper

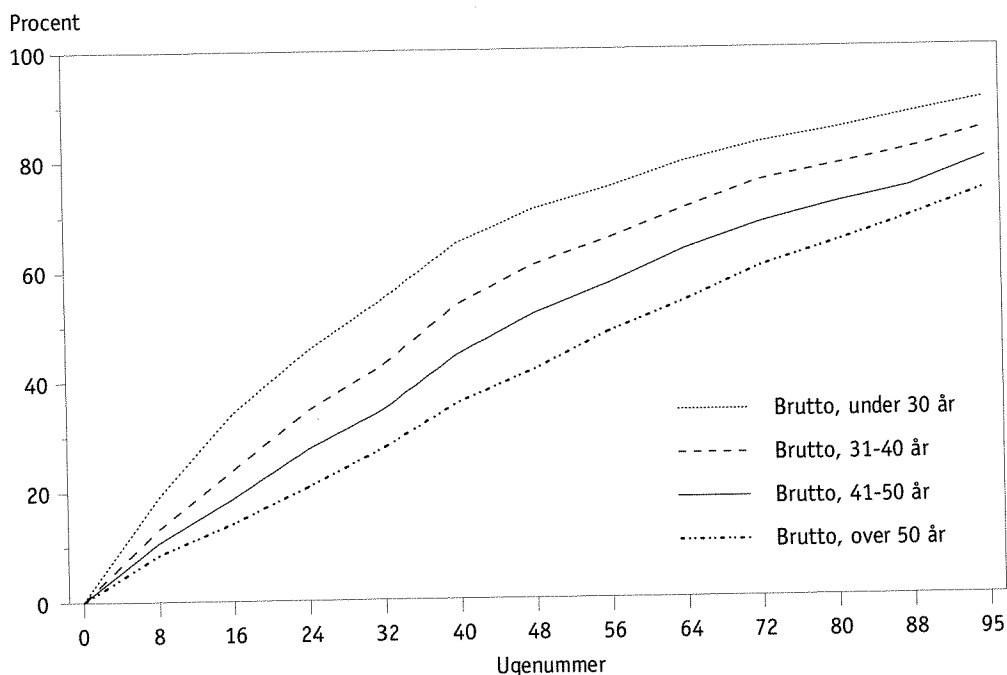
Fordelt på fire aldersgrupper finder vi, selv for de kurver der angiver ophør fra registreret ledighed uden korrektioner, væsentlig forskel på aldersgruppernes ophørsmønster. Efter 1 år er ledigheden ophørt for 73 pct. af dem der er under 30 år, men kun for 45 pct. af dem, der er over 50 år. Efter to år er ledigheden ophørt for 92 pct. af den yngste og for 78 pct. af den ældste gruppe ledige.

Som i analysen for samtlige ledige finder man også her, at ophørssandsynligheden for hver aldersgruppe falder, når man korrigerer for antallet af personer, der overgår til arbejdsmarkedsforanstaltninger. Desuden sker der et yderligere fald, når der korrigeres for antallet af personer, der overgår til sociale overførselsindkomster.

Det bemærkelsesværdige ved kurverne for de fem aldersgrupper er, at afstanden mellem kurven for afgang fra registreret ledighed og kurven for registreret ledighed korrigeret for arbejdsmarkedsforanstaltninger øges "med alderen". Som nævnt var ledigheden ophørt efter 1 år for 73 pct. af de registrerede ledige under 30 år. Denne andel falder med 13 procentpoint, svarende til 60 pct. efter 52 uger og 78 pct. efter 95 uger, når der korrigeres for antallet i arbejdsmarkedsforanstaltninger. For de over 50-årige var ledigheden ophørt efter 1 år for 45 pct. Ved korrektion med antallet i foranstaltninger falder denne andel med 23 procent-

point efter 52 uger og med 42 procentpoint efter 95 uger. Det betyder, at kun lidt under en tredjedel af de mere end 50-årige ophørte med at være ledige efter 1 år og 10 måneder. De ældre ledige har altså ringere sandsynlighed for at træde ud af den registrerede ledighed og større sandsynlighed for at overgå til arbejdsmarkedsforanstaltninger, når de ophører med at være registreret som ledige. Sagt på en anden måde stiger sandsynligheden for at komme i udstøttet beskæftigelse betydelig mindre over de to år for de ældste end for de yngre ledige.

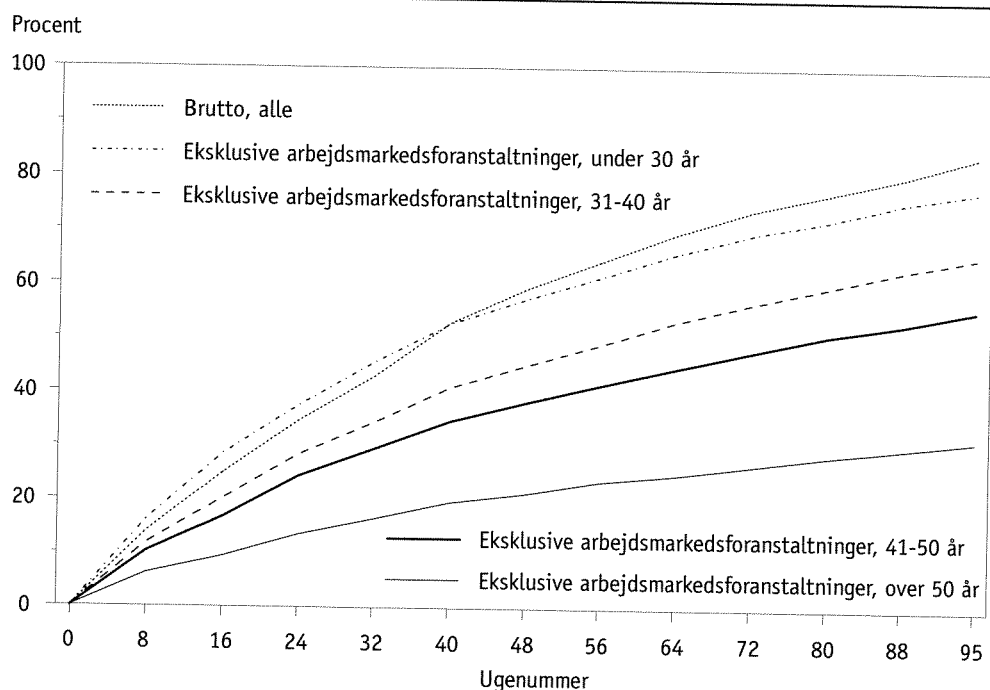
Figur 5.3.
Ophør fra ledighed for den samlede bestand af ledige november 1993, fordelt på aldersgrupper.

Den tredje ophørskurve, der bedst viser andelen, der kommer i beskæftigelse, er for overskuelighedens skyld ikke vist i nedenstående aldersfordelte kurver. Analyserne viser, at efter 43 uger er 45 pct. af de under 30-årige, men kun 15 pct. af de over 50-årige, kommet i beskæftigelse.

Figur 5.4.

Ophør fra ledighed for den samlede bestand af ledige november 1993, samt fordelt på aldersgrupper.

A-kasser og uddannelse

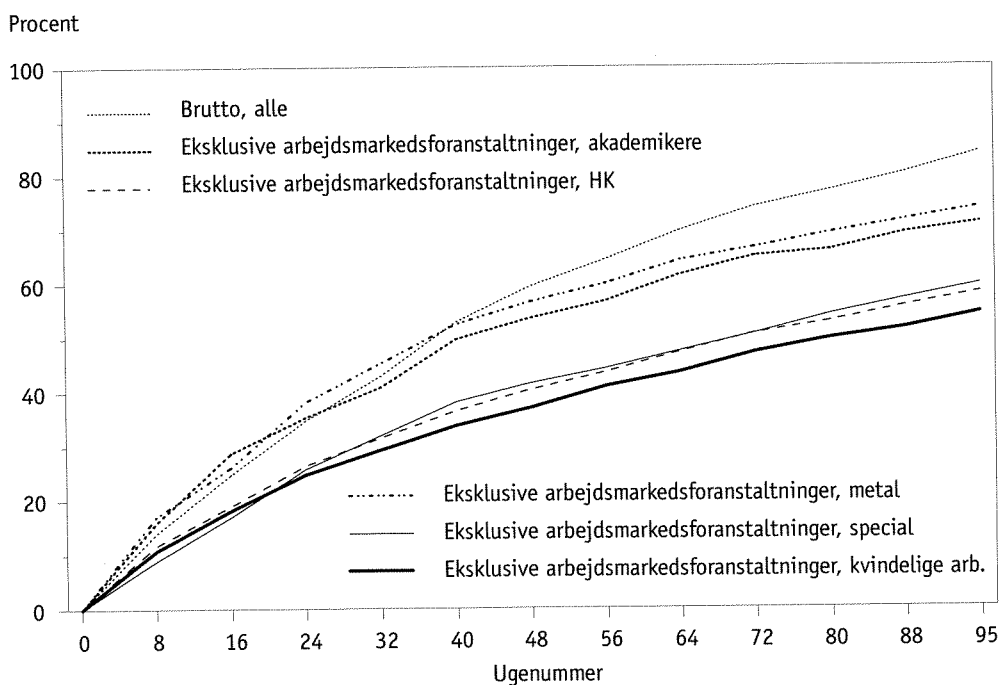
En opdeling på a-kasser viser et ret ensartet ophørsmønster fra registreret ledighed. Spredningen i materialet er lidt større, end den vi fandt ved en opdeling på køn. Det fremgår således, at akademikerens gennemsnitlige sandsynlighed for at komme i beskæftigelse i slutningen af den toårige periode er ringere end metalarbejderens. Dette stemmer overens med Ploug (1990), der viser, at en langtidsledig har ringere sandsynlighed for at komme i beskæftigelse, når gennemsnitsledigheden inden for faggruppen er lav (jf. kapitel 2). Forskellen mellem de enkelte faggrupper er dog af mindre størrelsesorden.

Forskellen i ophørsmønstret for a-kasserne ser man først, når der korrigeres for antallet af personer i arbejdsmarkedsforanstaltning-

ger. Som det fremgår af figur 5.5, der dels viser den ukorrigerede ophørskurve for samtlige ledige, dels de korrigerede ophørskurver for fem a-kasser, kan man opdele a-kasserne i to grupper. Inden for det første år er akademikernes og metalarbejdernes ophørskurver sammenfaldende med den ukorrigerede kurve. Først efter det første år påvirkes disse kurver i mindre omfang af overgang til arbejdsmarkedsforanstaltninger. For HK'erne, specialarbejderne og de kvindelige arbejdere er de korrigerede ophørskurver næsten sammenfaldende og ligger for alle tre a-kasser væsentligt under den ukorrigerede. En stor del af dem, der ophører med at være registreret som ledige i disse tre a-kasser, overgår altså til en foranstaltning.

Figur 5.5.

Ophør fra ledighed for den samlede bestand af ledige november 1993, fordelt på a-kasser.

Analysen af overgang til sociale overførselsindkomster viser også en opdeling af a-kasserne i to grupper. For akademikerne og

metalarbejderne ændrer denne sidste korrektion stort set ikke ved ophørsmønstret. Det vil sige, at inden for de første 10 måneder er der meget få inden for disse faggrupper, der ophører med at være ledige, fordi de overgår til efterløn, pension, kontanthjælp eller barsel. Den ukorrigerede kurve illustrerer således meget godt overgangen til beskæftigelse for disse to a-kasser. For HK'erne, SID'erne og KAD'erne ændres ophørsmønstret betydeligt. Inden for disse a-kasser er det således kun omkring en tredjedel, der er kommet i beskæftigelse efter de første 10 måneder.

En fordeling af materialet på forskellige uddannelsesniveauer giver et billede, der svarer til det, vi finder ved en opdeling på a-kasser. De længst uddannede kommer hurtigst ud af den registrerede ledighed. Samtidig gælder det, at de kortuddannede, der ophører med at være registreret som ledige, i større udstrækning end de øvrige overgår til aktivering eller sociale overførselsindkomster.

Sammenfatning

Ophørskurverne for den samlede bestand af ledige viser, at en betydelig del af dem, der ophører med at være registreret som ledige i perioden fra slutningen af 1993 til slutningen af 1995, overgår til arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger. Efter et år er det således kun cirka halvdelen af de 65 pct., der ophører med at være registreret som ledige, der opnår ustøttet beskæftigelse.

Bruttokurverne for ophør fra den registrerede ledighed er praktisk talt identiske for mænd og kvinder. Korrektion for antallet af personer på arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger viser imidlertid, at flere kvinder end mænd ophører på grund af overgang til disse foranstaltninger. Desuden overgår flere kvinder til en social overførselsindkomst. Der er således færre kvinder end mænd, der opnår ustøttet beskæftigelse i analyseperioden.

En opdeling på fem aldersgrupper viser, at ophørsmønstret varierer for grupperne. De ældre har således ringere sandsynlighed for at komme ud af registreret ledighed og en større del

af dem, der forlader den registrerede ledighed, overgår til arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger.

Ligesom ved opdelingen på køn viser opdelingen på a-kasser også et ret ensartet ophørsmønster fra registreret ledighed. Efter korrektion for overgang til arbejdsmarkedsforanstaltninger viser det sig imidlertid, at en mindre del af dem, der kommer fra SID, KAD og HK's a-kasser, kommer i ustøttet beskæftigelse.

Konklusionen er således, at bruttokurven for ophør fra registreret ledighed i vid udstrækning er påvirket af, at de ledige overgår til arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger og til sociale overførselsindkomster. Det er således kun en del af dem, der forlader den registrerede ledighed, der kommer i ustøttet beskæftigelse. I overensstemmelse med, hvad tidligere marginaliseringsanalyser har vist, er dette problem størst for kvinderne og de lavt uddannede. Desuden viser analysen, at de ældre ledige kun i ringe udstrækning opnår stabil tilknytning til arbejdsmarkedet i den toårige analyseperiode.

Litteratur

Danmarks Statistik (1994)

Nationalregnskabsstatistik 1994. København: Danmarks Statistik.

Danmarks Statistik (1996)

Statistisk Tiårsoversigt 1996. København: Danmarks Statistik.

Goul Andersen, J. (1995)

De ledige ressourcer. Mandag Morgen, september.

Goul Andersen, J. (1996)

Velfærdssystemet, marginalisering og medborgerskab. Dansk Sociologi 1.

Finansministeriet (1994)

Finansredegørelse 1994. København: Finansministeriet.

Finansministeriet (1995a)

Finansredegørelsen 95. København: Finansministeriet.

Finansministeriet (1995b)

Finansredegørelsen 95. København: Finansministeriet.

Ingerslev, Ploug & Reib (1992)

Forløbsanalyse af de 25-59-årige i 1980'erne.

Ingerslev & Ploug (1996)

Velfærdsstatens udvikling, i: Dalgaard, E. et al.: Velfærdsstatens fremtid. København: Handelshøjskolens Forlag.

Ploug, N. (1990)

Arbejdsløshedsrisiko og beskæftigelseschance. Rapport fra Socialforskningsinstituttet 90:11.

**Sekretariatet for Kommissionen for fremtidens beskæftigelses- og
erhvervsmuligheder (1995)**

Marginalisering på arbejdsmarkedet.

Socialkommissionen (1992)

Uden arbejde.

Socialforskningsinstituttets udgivelser om mobilitet på arbejdsmarkedet, arbejdsstyrken og løndannelse

1996:

Andersen, D., Appeldorn, A. & Weise, H.: Orlov – evaluering af orlovsordningerne. 1996. 221 s. ISBN 87-7487-536-1. Kr. 200,00.
Rapport 96:11.

Pedersen, L.: Orlov, ledighed og beskæftigelse. 1996. 109 s. ISBN 87-7487-535-3. Kr. 110,00.
Rapport 96:10.

1995:

Bonke, J.: Arbejde, tid og køn - i udvalgte lande. With an English Summary. 1995. 227 s. ISBN 87-7487-503-5. Kr. 125,00.
Rapport 95:4.

Rosdahl, A., Langager, K. & Bach, H.: Evaluering af EU's Socialfond. Fællesskabsstøtterammen 1990-92, Mål 3 og 4. 1995. 313 s.
Arbejdsnotat 1995:7.

Nygaard Christoffersen M.: Sandsynlige sociale konsekvenser af arbejdsløshed. 1995. 55 s.
Arbejdsnotat 1995:4.

1994:

Pedersen, L.: Løndannelse og løntransmission - en analyse af arbejderlønninger i Danmark. Økonomisk Institut, Københavns Universitet, Licentiatafhandling. 1995.
Rapport 94:7.

Csonka, A., Jepsen, A.M., Christensen, B. & Friis, B.: Virksomhederne og uddannelsesorloven. 1994. 59 s.
Arbejdsnotat 1994:1.

1993:

Langager, K.: Rekruttering, afskedigelse og marginalisering - en litteraturstudie. 1993. 101 s. ISBN 87-7487-462-4. Kr. 65,00.

Rapport 93:6.

1992:

Engelund, H.: Fleksibilitet på arbejdsmarkedet i Norden. Ansættelsesstabilitet i fire nordiske lande. 1992. 134 s. ISBN 87-7487-438-1.

Kr. 80,00.

Rapport 92:16.

1991:

Ploug, N.: Population Migration in the Nordic and EC-area - a statistical analysis of the number of foreign citizens in - and migration between - the Nordic and EC-area. 1991. 42 s.

Arbejdsnotat 1991:2

1990:

Ploug, N.: Befolkningsvandring mellem Norden og EF - en statistisk belysning af antallet af udenlandske statsborgere i og vandringerne mellem de nordiske lande og EF-landene. 1990. 47 s.

Arbejdsnotat 1990:6

Anker, N.: Fleksibilitet på arbejdsmarkedet - mobilitet, hjemsendelse og midlertidig ansættelse i Danmark og Sverige. 1990. 145 s. ISBN 87-7487-381-4. Kr. 65,00.

Rapport 90:7.

1989:

Pedersen, L. & Praetorius, H.: Virksomhedernes uddannelsessammensætning. 63 s.

Arbejdsnotat 1989:5

Pedersen, L.: Job og uddannelse. En undersøgelse af substitutionsmulighederne. 1989. 231 s. ISBN 87-7487-353-9. Kr. 90,00.

Rapport 89:4.

1987:

Bjerregård Bach, H.: Lønmodtageres arbejdspladsmobilitet. 1987. 177 s.
ISBN 87-7487-319-9. Kr. 65,00.
Publikation 169.

Bjerregård Bach, H.: Lønmodtageres geografiske mobilitet. 1987. 120 s.
ISBN 87-7487-304-0. Kr. 55,00.
Publikation 162.

Rosdahl, A.: Hvem får jobbet? - rekruttering til industrien. 1987. 42 s.
ISBN 87-7487-309-1. Kr. 45,00.
Pjece 21.

1986:

Rosdahl, A.: Arbejdsgiveres arbejdskraftefterspørgsel. Ansættelsesprocesser
i industrivirksomheder. 1986. 240 s. ISBN 87-7487-298-2. Kr. 68,00.
Publikation 156.

1985:

Vejrup Hansen, P.: Arbejdskraftbevægelser og beskæftigelse. En register-
baseret undersøgelse af afgang og tilgang af ansatte på arbejdssteder i
perioden november 1980 - november 1981. 1985. 262 s. ISBN 87-
7487-282-6. Kr. 65,00.
Publikation 149.

1976:

Haargaard, J., Just Jensen, K., Nielsen, B. & Redder, K.W.: Arbejds-
kraftens mobilitet 5: Konsekvenser. 1976. 96 s. Kr. 21,20. Engelsk
summary. (The consequences of mobility).
Publikation 73.

Hillestrøm, K.: Arbejdskraftens mobilitet 4: Processen. 1976. 118 s.
Kr. 23,35. Engelsk summary. (The mobility process).
Publikation 72.

Gundelach, P. & Redder, K.W.: Arbejdskraftens mobilitet 3: Omfanget. 1976. 110 s. Kr. 20,45. Engelsk summary. (The scope of labour mobility).

Publikation 70.

1974:

Gundelach, P. & Tetzschner, H.: Arbejdskraftens mobilitet 2. Forundersøgelsen. 1974. 151 s. Kr. 29,60. Engelsk summary. (Labour mobility. Pilot study).

Studie 31.

Tetzschner, H., Gundelach, P., Hillestrøm, K. & Brogaard, H.: Arbejdskraftens mobilitet 1. Litteraturstudiet. 1974. 178 s. Kr. 31,30. Engelsk summary. (A study of literature on labour mobility).

Studie 30.

Socialforskningsinstituttets udgivelser siden 1.1.1995

Rapport

95:1

Olsen, H.: Tallenes talende tavshed. En kundskabsrejse om sprogforståelse og hukommelse i surveyundersøgelser. 1995. 200 s. ISBN 87-7487-496-9. Kr. 120,00.

95:2

Andersen, D.: Skolebørns fritid. De 7-15-åriges levkår og fritidsanvendelse i 1993 sammenlignet med 1987. 1995. 150 s. ISBN 87-7487-497-7. Kr. 100,00.

95:3

Anker, J. & Koch-Nielsen, I.: Det frivillige arbejde. With an English Summary. 1995. 128 s. ISBN 87-7487-500-0. Kr. 90,00.

95:4

Bonke, J.: Arbejde, tid og køn – i udvalgte lande. With an English Summary. 1995. 227 s. ISBN 87-7487-503-5. Kr. 125,00.

95:5

Hestbæk, A-D: Forældreskab i 90'erne. With an English Summary. 1995. 259 s. ISBN 87-7487-507-8. Kr. 190,00.

95:6

Kjær Jensen, M.: Hjemløse med og uden egen bolig. 1995. 120 s. ISBN 87-7487-508-6. Kr. 85,00.

95:7

Pedersen, L.: Den latente efterspørgsel efter forbrugsservice. 1995. 101 s. ISBN 87-7487-510-8. Kr. 80,00.

95:8

Hansen, E.J.: En generation blev voksen. Den første velfærdsgeneration. 1995. 318 s. ISBN 87-7487-511-6. Kr. 135,00.

95:9

Andersen, D. & Appeldorn, A.: Tiden efter tres. De 60-74-åriges deltagelse i foreninger, frivilligt arbejde og private netværk. 1995. 153 s. ISBN 87-7487-513-2. 90,00 Kr.

95:10

Csonka, A.: Når virksomheder rekrutterer. With an English Summary. 1995. 157 s. ISBN 87-7487-515-9. Kr. 100,00.

95:11

Bonke, J.: Faktotum – husholdningernes produktion. With an English Summary. Økonomisk Institut, Københavns Universitet, Licentiat-afhandling. 1995. 288 s. ISBN 87-7487-517-5.

95:12

Anker, J.: De frivillige sociale organisationer. With an English Summary. 1995. 131 s. ISBN 87-7487-518-3. Kr. 75,00.

95:13

Jensen, B. & Bengtsson, S.: Kultur-sociale projekter – evaluering af forsøgspuljen, §30 i lov om kommunal aktivering. 1995. 220 s. ISBN 87-7487-519-1. Kr. 120,00.

95:14

Boll Hansen, E. & Platz, M.: 80-100-åriges levkår – en interviewundersøgelse blandt ældre i 75 kommuner. Udgivet af Amtskommunernes og Kommunernes Forskningsinstitut (AKF) og Socialforskningsinstituttet i fællesskab. 1995. 322 s. ISBN 87-7509-413-4. Kr. 140,00.

95:15

Boll Hansen, E. & Platz, M.: Kommunernes tilbud til ældre - kommenteret tabsamling. Udgivet af Amtskommunernes og Kommunernes Forskningsinstitut (AKF) og Socialforskningsinstituttet i fællesskab. 1995. 101 s. ISBN 87-7509-415-0. Kr. 95,00.

95:16

Gregersen, O.: Forandring i socialforvaltningernes organisering. With an English Summary. Handelshøjskolen i København. Ph.D. Afhandling nr. 12.95. 1995. 211 s. ISBN 87-7487-522-1. Kr. 145,00.

Pjece

42

Holt, H. & Thaulow, I.: Familievenlige arbejdspladser. 1995. 30 s. ISBN 87-7487-520-5. Kr. 40,00.

Andre publikationer

Gregersen, O.: Kommunernes pensionspraksis. Rangordning af kommunerne efter antal førtidspensioneringer, korrigeret for en række objektive forhold – et metodestudie. 1995. 107 s. ISBN 87-7487-498-5. Kr. 100,00.

Nørregaard, C., Platz, M. & Nord-Larsen, M.: Fagbevægelsens seniorer og pensionister. 1995. 91 s. ISBN 87-7487-505-1. Kr. 85,00.

**Socialforskningsinstituttets bøger kan købes hos boghandleren.
Alle priser er inkl. 25 pct. moms.**

Arbejdsnotat

Følgende arbejdsnotater kan rekvireres (begrænset oplag) ved henvendelse til Institutet.

1995:1

Just Jeppesen, K.: Etniske minoriteter – ved vi nok? De fremmede i Danmark 6. 1995. 28 s.

1995:2

Bengtsson, S. & Henius, C.M.: Arbejde trods handicap. Revalideringens muligheder fra 1950'erne til i dag. 1995. 81 s.

1995:3

Andersen, D. & Høgelund, J.: Arbejdsgiveres betaling af dagpengedøtgørelse for 1. og 2. ledighedsdag. 1995. 89 s.

1995:4

Nygaard Christoffersen M.: Sandsynlige sociale konsekvenser af arbejdsløshed. 1995. 55 s.

1995:5

Csonka, A. & Thaulow, I.: Status for handlingsplan mod ensidigt, gentaget arbejde. 1995. 65 s.

1995:6

Hjorth Andersen, B.: Kommunernes udarbejdelse af planer i anbringelsessager. 1995. 27 s.

1995:7

Rosdahl, A., Langager, K. & Bach, H.: Evaluering af EU's Socialfond. Fællesskabsstøtterammen 1990-92, Mål 3 og 4. 1995. 313 s.

1995:8

Rosdahl, A.: Ex-Post Evaluation of the Community Support Framework Objectives 3 and 4, 1990-92. Denmark. 1995. 86 s.

Fremmedsproget udgivelse**f.u.11**

Bengtsson, S.: Deux sortes de solidarité. Les services sociaux d'une ville française et d'une ville danoise. 1995. 83 s. ISBN 87-7487-499-3.

f.u.12

Christensen, E.: My Parent is an Alcoholic ... 1995. 28 s. ISBN 87-7487-504-3.

f.u.13

Hjorth Andersen: Lifemode Analyses in Surveys. 1995. 37 s. ISBN 87-7487-516-7.

f.u.14

Just Jeppesen, K.: Ethnic Minorities in Denmark. 1995. 24 s. ISBN 87-7487-521-3.

f.u.15

Bruun-Vierø, I.M.: Annual Report 1994. Catalogue of Projects 1995. 1995. ISBN 87-7487-529-9. 39 p.

Instituttets ny skriftserie**96:1**

Rønnow, B.: Tillægssydelser i velfærdsservicen. 1996. 94 s. ISBN 87-7487-526-4. Kr. 150,00.

96:2

Bengtsson, S. & Rønnow, B.: Marked som styringsredskab – nogle erfaringer fra hollandsk og svensk ældreservice. 1996. 136 s. ISBN 87-7487-527-2. Kr. 175,00.

96:3

Inger Koch-Nielsen: Family Obligations in Denmark. 1996. 40 s. ISBN 87-7487-524-8.

96:4

Hansen, E.J.: The First Generation in the Welfare State. 1996. 44 s. ISBN 87-7487- 528-0.

96:5

Christensen, E.: Daginstitutionen som forebyggende tilbud til truede børn – en undersøgelse af 769 daginstitutioner. 1996. 144 s. ISBN 87-7487-530-2. Kr. 125,00.

96:6

Gregersen, O. & Hølek, L.: Arbejdsmarkedsuddannelserne – en vidensopsamling. 1996. 175 s. ISBN 87-7487- 531-0. Kr. 140,00.

96:7

Kvist, J. & Sinfield, A.: Comparing Tax Routes to Welfare in Denmark and the United Kingdom. 1996. 51 s. ISBN 87-7487-532-9.

96:8

Juul, S.: Sårbarhedsskabende træk i det moderne samfund. Et essay. 1996. 164 s. ISBN 87-7487-533-7. Kr. 140,00.

96:9

Langager, K.: Ledige på kursus. Effekter af specialarbejderkurser vurderet ved et eksperiment. 1996. 191 s. ISBN 87-7487-534-5. Kr. 190,00.

96:10

Pedersen, L.: Orlov, ledighed og beskæftigelse. 1996. 109 s. ISBN 87-7487-535-3. Kr. 110,00.

96:11

Andersen, D., Appeldorn, A. & Weise, H.: Orlov – evaluering af orlovsordningerne. 1996. 221 s. ISBN 87-7487-536-1. Kr. 200,00.

96:12

Holt, H. & Thaulow, I. (eds.): Reconciling Work and Family Life. An International Perspective on the Role of Companies. 1996. 256 s. ISBN 87-7487-538-8. Kr. 200,00.

96:13

Bengtsson, S.: Welfare – con o senza stato. I servizi sociali a Padova e ad Århus. Un'analisi comparata. 1996. 68 s. ISBN 87-7487-541-8.

Social Forskning er instituttets nyhedsblad. Det udkommer fire gange om året og orienterer i en lettilgængelig form om resultaterne af instituttets arbejde. Lejlighedsvis udkommer Social Forskning som udvidet tema-nummer med bidragydere udefra.

Abonnementet er gratis og kan tegnes ved henvendelse til instituttet.

Tema-nummer af Social Forskning:

Den ungdom. Januar '95. 84 s. (Udgået).

Velfærdssamfundets fremtid. August '95. 114 s. (Udgået)

Det sociale ansvar. September '96. 68 s.

Borgerne om velfærdssamfundet. Særnummer. August '96. 66 s. Kr. 50,00.

En fuldstændig liste over instituttets udgivelser kan fås ved henvendelse til Socialforskningsinstituttet tlf. 33 48 08 00, e-mail: library@sm-sfi.dk.

